

KA.DER YEREL SEÇİM REHBERİ 2019

KADER
YEREL SEÇİM REHBERİ
2019

KADER YEREL SEÇİM REHBERİ 2019

2021

**KADIN ADAYLARI DESTEKLEME DERNEĞİ
(KA.DER)**

Kadın Adayları
Destekleme Derneği

2021
KADIN ADAYLARI DESTEKLEME DERNEĞİ
(KA.DER)

YAZARLAR

Ayşe Kaşıkırık
Prof. Dr. Canan Balkır
Necla Zarakol
Nuray Karaoğlu

ISBN – 978-975-6487-40-2

2021

Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları, 2021

Her hakkı saklıdır. Bu kitabın hiçbir kısmı yayıncısının izni olmaksızın herhangi bir şekilde çoğaltılamaz.

Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER)

Büyükdere Cad. Çınar Apt. No: 95 Kat: 6

D: 23-24 Mecidiyeköy, İstanbul/Türkiye

T: +90 (212) 273 25 35

GSM: 0530 615 09 07

E-mail: kader@ka-der.org.tr

www.ka-der.org.tr

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
1. Yeni Bir Siyaset Anlayışıyla Yeniden Yerel Yönetimler	9
2. Türkiye’de Kadınların Statüsüne Genel Bir Bakış	11
3. Toplumsal Cinsiyet Sözlüğü -Temel Kavramlar	16
4. Kadın Dostu Kentler	19
4.1. Kadın Dostu Kentler İçin Yöntem ve Araçlar	26
4.2. Kadın Dostu Kentler Avrupa’dan ve Türkiye’den Örnekler	28
4.3. Yerel Eşitlik Eylem Planları’nda Yer Alan Başlıklar	32
4.4. Kadın Dostu Kentler Uygulamaları	37
5. Yerel Yönetimlerin Yapısı	41
5.1. Büyükşehir Belediyeleri	42
5.1.1. Büyükşehir Belediye Başkanı	44
5.1.2. Büyükşehir Belediyesi Meclisi	45
5.1.3. Büyükşehir Belediyesi Encümeni	46
5.2. Belediyeler	46
5.2.1. Belediye Başkanı	47
5.2.2. Belediye Meclisi	48
5.2.3. Belediye Encümeni	48
5.3. İl Özel İdareleri	49
5.3.1. Vali	50
5.3.2. İl Genel Meclisi	51
5.3.3. İl Genel Encümeni	52
5.3.4. Köy ve Mahalle Muhtarlığı Koy Kanunu	53
6. Kent Konseyleri	56
7. Yerel Yönetim Seçimlerinde Aday Adaylık Koşulları ve Başvuru Süreci	60
8. Etkili ve Güvenilir Kampanya Teknikleri	64
8.1. Siyasal İletişim Yöntemleri	64
8.2. Yerel Kampanyalarda Kullanılabilecek Yöntemler	65
8.3. Yerel Seçimlerde Nasıl Başarılı Olacağız?	65
SONUÇ	69

Önsöz

Demokrasinin ve insan haklarının vazgeçilmez dayanağı olan eşit temsil ilkesi, kadınların yurttaş olarak toplumsal ve siyasal hayata katılımında adaletli bir şekilde işletilmiyor. Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınların kendi hayatları hakkında karar vermesi engelleniyor.¹

Türkiye ile Dünyadaki diğer ülkelerin yerel yönetim birimlerindeki kadın temsili oranları karşılaştırıldığında çok daha vahim bir tablo ile karşılaşmaktayız. Birleşmiş Milletler'in kadın istatistikleri veri tabanı incelendiğinde, kadınların yerel düzeyde temsili açısından Türkiye'nin 33. ülkeden 32. sırada yer aldığı görülmektedir. Yerel düzeyde kadın temsiline en yüksek olduğu ülkeler, İsveç, Rusya Federasyonu, Moldova Cumhuriyeti, Beyaz Rusya, Ukrayna ve Slovenya'dır. Kadınların yerel düzeyde temsil oranı, parlamentodaki temsil oranının oldukça altında kalmaktadır² Bu tablo ile bir kez daha gördük ki, kadınları ısrarla özel yaşam alanında bırakarak apolitik bir dünyaya ait tanımlama isteği -biz buna bıyıklı siyaset diyoruz- halen devam etmektedir.

Demokrasi için eşit temsil, eşit temsil için fermuar sistemi taleplerine rağmen, yerel seçimler eşitsizliği bir kez daha gösteriyor.

2014 yılında yapılan Mahalli Genel Seçimi sonuçları ise kadınlar açısından aşağıdaki gibidir:³

1. Kitap 2019 Mahalli İdareler Genel Seçim öncesi hazırlanmıştır. 2021 yılında yayınlanmıştır.

2. Bakınız : <http://w3.unece.org/pxweb/dialog/Saveshow.asp?lang=1>, 19.02.2018.

3. Tablo, YSK verilerinden derlenmiştir.

Kaynak: <http://cms2.ka-der.org.tr/images/file/KADER-8MARTKARNE.pdf>.

"2014 Mahalli İdareler Türkiye Genel Seçim Sonuçları", 29.05.2016

2014 Yerel Seçim Sonuçları

2014	KADIN	ERKEK
Belde Belediye Başkanlığı	3	387
Belde Belediye Meclis Üyeliği	98	3450
Büyükşehir Belediye Başkanlığı	3	27
İl Genel Meclisi Üyeliği	60	1191
İlçe Belediye Başkanlığı	33	879
İlçe Belediye Meclisi Üyeliği	2100	14850
Merkez İlçe Belediye Başkanlığı	1	48
TOPLAM	2298	20.832

30 Mart 2014 yerel seçimlerinde, seçilen belediye başkanlarının %2,9'u, belediye meclislerini oluşturan üye sayısının %10,7'si ve il genel meclisi üyelerinin %4,8'i (2014 Yılında Seçilmiş Kadın Belediye Başkanları, 2014) kadındır. Kadınların taleplerine rağmen yerel seçimler eşitsizliği bir kez daha gösterdi.

Eşit yurttaşlar olarak, eşit temsil hakkımız sadece kadınların geleceği için değil, demokratik ve insan haklarını merkeze alan bir ülke için elzemdir. Kadınların gündelik yaşam yükünün azalması onları eşit birer kenttaş haline gelmesini sağlayacaktır. Bunun sonucunda herkes için daha iyi bir dünyanın mümkün olduğunu deneyimleyeceğiz.

Bizler bunun gerçekleşmesi için kendi haklarımıza sahip çıkarak önümüzdeki seçimde yaşamımız ve yaşadığımız yer hakkında kendi irademizle karar vermek istiyoruz. Kamusal hizmetlerden adil ve eşit bir şekilde yararlanmak için yerel yönetimlerin her kademesinde eşit temsilin zorunlu olduğunu ısrarla dile getirmeye devam edeceğiz.

Sokağımızı mahallemizi, kentimizi yönetmek için biz de varız!

Dünyanın yarısıyız ve eşit temsil için ısrarcıyız!

Yerel seçimler için bizim de sözümüz var!

İşte tam da bu noktada, yüzyıllardır var olan eşitsizliği kırmak ve değişimi sağlamak önemlidir.

Nuray Karaoğlu
KA.DER Genel Başkanı

1. Yeni Bir Siyaset Anlayışıyla Yeniden Yerel Yönetimler

Yerel siyaset, insanların birlikte yaşadıkları köy, mahalle, ilçe ve şehirde fiziksel, toplumsal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümüne ilişkin her türlü karar ve uygulamalardır. Gelin başka bir yerel yönetimin kadınlarla ve kadın bakış açısıyla nasıl mümkün olabileceğinin düşünüşünü birlikte kuralım!

Hayatın Her Alanında Söz ve Karar Hakkımız İçin!

- Yaşadığımız en küçük yerleşim yerinde, karar alma yetkisiyle donanmış ve eşit temsil ilkesiyle kurulmuş birimlerin oluştuğu;
- Bu birimlerde alınan kararların bağlayıcılığının en yüksek yerel yönetim kademesinde zorunlu kılındığı;
- Bu birimlerin dayanışmacı toplumsal ilişkiler ağının bel kemiği olduğu bir yerel yönetim için...

Hak Temelli Yerel Hizmet Herkes İçin!

- Yerel politikaların ve hizmetlerin hak temelli üretildiği;
- İmar planlarının ekolojik denge gözetilerek oluşturulduğu;
- Konut alanlarının sağlıklı ve güvenli barınma hakkı üzerinden planlandığı
- Donatı alanlarının planlanmasında:
 - Yol, kaldırım gibi fiziksel yapının rant üzerinden değil kullanıcıların farklı ihtiyaçları gözetilerek düzenlendiği,
 - Özellikle kadınlar ve çocuklar için güvenli yerleşim alanlarının (aydınlıkta, ulaşım vb.) sağlandığı

- Teknik alt yapının (içme ve kullanma suyu, elektrik, doğal gaz, kanalizasyon, haberleşme, ulaştırma ve arıtım hizmetleri vb.) ekolojik dengenin ve insanların ihtiyaçlarının gözetilerek yapıldığı
- Eğitim kurumlarının herkesin erişimine uygun; eğitim binasının, dersliklerinin ve oyun alanlarının yaşanabilirlik ilkesi üzerinden çocuk haklarını merkeze alarak şekillendirildiği
- Sağlık kurumlarının herkesin erişimine uygun ve yaygın olarak planlanıp hizmetlerin ücretsiz ve nitelikli olarak sunulduğu
- Çocuk, genç oyun alanları ile dinlenme alanlarının sokak aralarına sıkıştırılmadan yerleşim yerinin nüfusuna göre yerleştirildiği
- Ulaşım hizmetinin yaygın ve ücretsiz olduğu
- Bakım hizmetlerinin kadınların omuzuna yüklenmediği, 7/24 kreş hizmetinin sağlandığı
- Yaşlı bakım hizmetlerinin yaşlı nüfusun sosyal ve kültürel ihtiyaçları gözetilerek şekillendirildiği
- Sosyal kültürel tesis alanlarının yaygın ve hizmetlerinin ücretsiz olarak sunulduğu bir yerel yönetim için

Bir kez daha kadınların eşit temsiline ısrarcı olduğumuzu dillendiriyoruz.

Kadın bakış açısının hâkim olduğu yerel yönetim için kadınlar olarak aday olacağız!

Mevcut siyaset anlayışını kadınlar olarak değiştireceğiz!

Eşit, adil ve demokratik bir yerel yönetim için hak temelli hizmet üreteceğiz!

2. Türkiye’de Kadınların Statüsüne Genel Bir Bakış

Yerel siyaset, yerelde insanların ortak yaşam alanlarını düzenleme, ihtiyaçların karşılanma koşullarını planlama ve karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik ortak hareket edebilme gayretinden doğar. Dolayısıyla insanlık tarihi aynı zamanda yerel siyaset tarihiyle eş değerdir. Yaşadığımız coğrafyada yerel siyasetin günümüzde evrildiği biçimiyle ilk ortaya çıkışı, 19. yüzyılın sonlarında olmuştur.

Belediye örgütlenmesinden önce karşımıza Türkiye’ye özgü muhtarlık uygulaması çıkar. 1829 yılında “Bilad-, Selase” (İstanbul, Üsküdar ve Eyüp) muhtarlık teşkilatlanması kurulur.⁴

1854 sonrası ilk belediye örneğine İstanbul’da rastlarız. 1870 tarihli “idare i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi” ile belediye kurumunun yaygınlaştırılması kararı alınır.

1930 yılında, kadınlar belediye seçimlerinde aday olma ve seçme hakkını elde ederler. 1930 yılında yapılan seçimlerde meclis üyesi olarak seçilen kadınlar olduğu gibi Artvin’in Yusufeli ilçesine bağlı Kılıçkaya beldesinde belediye başkanı olarak Sadiye Hanım seçilir. Köy Kanunu’nda yapılan değişiklikler sonrasında kadınlar muhtar ve heyetlerine seçilme hakkını elde ederler. 1933 yılında yapılan seçimlerde Aydın’ın Çine ilçesine bağlı Demirdere köyünde Gül Esin ilk kadın muhtar olur.⁵ 1934 yılında bağımsız kadın aday İrfan Hanım, Çankırı Ödemli’nin başkanı seçilir. 1950 yılında ise Müfide İlhan, ilk kadın il belediye başkanı olur.

Uzun ve zorlu bir mücadelenin ürünü olan seçme ve seçilme hakkı-

4. İsmail Güneş, “Yerel Siyaset ve Kadın” , 2017 .

5. Güneş.

mızı özgürce kullanabilmemizin ve siyasal hayatta eşit koşullarda katılabilmemizin önünde engeller vardır.

Demokrasinin ve insan haklarının vazgeçilmez ilkesi olan eşitlik ilkesi, kadınlar lehine kolayca işletilmiyor. Toplumsal açıdan eşit yaşam koşullarına sahip olmadığımız gibi siyasal hayatta da eşit temsil hakkımız farklı mekanizmalarla engellenmeye çalışılıyor. Kadınların siyasal hayatta özgürce ve kendi iradeleriyle karar verme süreçleri engelli koşu parkuruna benziyor. Aday olmaya karar veren kadınlar, en başta aileleri, daha sonra toplum tarafından farklı yöntemlerle adaylıktan geri çekilmeleri yönünde baskıya maruz kalıyor. Tüm bunlarla baş edebilirlerse kadınları ikinci aşamada siyasi partilerin eşit temsiline önüne koyduğu engeller karşılıyor. Eşit temsil ve kota uygulamaları, birçok partinin dilinde olmasına rağmen, bu iddiaların seçim sürecinde gerçekleştiğini yansıtmadığını gördük.⁶

KA.DER'in önerdiği fermuar sistemi yerine, partiler genellikle eşit temsil ya da kota uygulamasını önümüze koydular, yine de kadınlar ya listelerin en sonlarında yer aldı ya da seçilemeyecek yerlerde gösterildi. Seçim sonrasında ise daha vahim bir tablo oluştu: 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan seçimde 595 erkek milletvekiline karşılık 104 kadın milletvekili seçildi. Hatta 34 ilde hiç kadın milletvekili çıkmadı.

Bugüne kadar 18 mahalli idareler genel seçimi yapıldı. 88 yılda 31.000'i aşkın erkek başkan seçilirken, sadece 119 kadın belediye başkanı seçilebilmiştir.

30 Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçim sonuçlarına göre 50.292 muhtardan sadece 674'ü kadındır.

Kadın muhtar olmayan iller Adıyaman, Bitlis, Hakkâri, Iğdır, Muş, Batman, Şırnak ve Sinop'tur. 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimleri sonucunda Kırklareli, Bilecik, Uşak, Burdur, Karaman, Zonguldak, Karabük, Kastamonu, Sinop, Çankırı, Çorum, Kırıkkale, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan, Tunceli, Bingöl, Adıyaman, Osmaniye, Kilis, Rize, Artvin, Ardahan, Kars, Iğdır, Bitlis ve Aydın'da kadın milletvekili yoktur. Kadın milletvekili olmayan iller ile kadın muhtar ve belediye başkanlarının olmadığı iller karşılaştırıldığında Adıyaman, Bitlis, Iğ-

6. R. Bahar Üst e, "Yerel Seçimlerin Cinsiyeti : Seçimler ve Kadın Temsili" , Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi 18, sayı 1 (08 Haziran 2017): 101-101 , <https://doi.org/10.24889/ife.287467> .

dır ve Sinop da kadının adı yok diyebiliriz.

Türkiye'nin, dünyadaki 138 ülke arasında kadın temsili açısından durumu ise aşağıdaki gibidir.⁷

Dünyada Bölgesel Bazda Yerel Yönetimlerde Kadınların Temsil Oranları		
Bölge	Yerel Meclislerde Kadın Oranı	Kadın Belediye Başkan Oranı
Dünya Ortalaması (67 Ülke)	20,90	9,00
Avrupa (30 Ülke)	23,90	10,50
Latin Amerika (9 Ülke)	26,10	5,50
Afrika (4 Ülke)	30,10	12,20
Asya-Pasifik (12 Ülke)	17,50	5,60
Orta Amerika (8 Ülke)	24,10	4,80
Orta Doğu ve Akdeniz (8 Ülke)	2,10	0,80
Türkiye	10,72	2,86

Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu'nun (TÜRKNONFED) raporuna göre:

- 2007'de %23 olan kadınların işgücüne katılım oranı, 2016 yılında %32,4'e yükselmesine rağmen AB ortalaması olan %51,6'nın oldukça altındadır.
- Ayrıca bakım hizmetlerinin -yaşlı, hasta, çocuk gibi- yükü nedeniyle kadınların işgücüne katılımı düşükken sadece çocuk bakımı nedeniyle 1,3 milyon civarında kadın işgücüne katılmamaktadır. Tüm bu eşitsizliğe rağmen erkeklerle neredeyse eşit vergi yüküne sahip olması da kadının istihdamını olumsuz etkilemektedir.⁸

İşgücüne katılımları kısmen artmasına rağmen kadınların, hangi iş alanlarında istihdam edildiği, çalışma koşulları ve aldıkları ücretlere dair de ciddi eşitsizlikler mevcuttur. Yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınları hayatın her alanında etkilemeye devam etmektedir. Rapora göre, çalışan kadınlar her gün 1 saatini yolda, yol ve gündüz

7. <http://www.uclg.org/en/issue/s/gender-equality> (2017)

8. İş Dünyasında Kadın: Sorunlar, Çözümler ve Öneriler", 2018 .

işte çalışmanın yanı sıra yaklaşık 3,5 saatini de ev ve aile bakımı için harcamaktadır.

Raporda ayrıca son 10 yılda kadın istihdamındaki artışa karşılık orta ve üst düzey kadın yönetici sayısının yeterince artmadığı hatta oransal olarak düştüğü dile getiri lir. Türkiye’de kadınların temsil oranının, üst kademelere çıktıkça hem kamu hem de özel sektörde azaldığı, Türkiye genelinde işverenlerin yalnızca %8’inin ve her 100 girişimciden sadece 9’unun kadın olduğu ifade edilir.⁹

Tüm bu eşitsizliklerle birlikte 2002-2013 ortalamasında kadınlar erkeklerin %88’i seviyesinde ücret geliri elde ederken, ödedikleri vergilerin oranı %84’tür. Yani kadınlar %12 daha az ücret almalarına karşın erkeklerle aynı oranda vergi ödüyor. Kayıt dışı istihdam son 10 yılda azalma eğiliminde olmasına rağmen kadınların kayıt dışı istihdam oranları hala çok yüksektir.

Eğitim alanında kadınların durumu yine benzer bir tablo oluşturmaktadır. YÖK’ün sitesindeki güncel rakamlara göre;

- Profesörlerin %31,58’i,
- Doçentlerin 39,49’u,
- Doktora öğretim üyelerinin %43,36’sı,
- Öğretim görevlilerinin %50,16’sı,
- Araştırma görevlilerinin %50,68’i kadınlardan oluşur.

Bu ise genel toplamda %44 ,75’e denk gelir. Öğrenci sayısına baktığımızda kadın öğrenci oranı %47,49’dır.¹⁰

Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2016/2017 verilerine göre:

- 17.702.938 öğrencinin 8.505.000’i kadındır (%48,04)
- Öğretmen sayısı toplam 1.027.377’dir ve bunun 598.808’i kadındır (%58,29)
- Okul öncesi ve ilkokul öğretmenleri arasında kadınların oranı sırasıyla %94,26 ve %61,13’tür. ¹¹

Bu tablonun değişmesi için mücadelemiz her alanda devam ediyor.

9. İş Dünyasında Kadın: Sorunlar, Çözümler ve Öneriler.

10. Üniversite Bazında Öğretim Elemanı Sayıları", 2018, <https://istatistik.yok.gov.tr/>.

11. Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/2017", 2016, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_organ_egitim_2016_7_017.pdf.

Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının, toplumun kılcal damarlarına kadar işleyebilmesi ve yeni bir siyaset anlayışının yaygınlaşması için kadınlar olarak her yerde eşit temsil ısrarımızı sürdüreceğiz. Kadınlar olarak başta kadınlar olmak üzere herkesi kapsayan yeni bir yerel siyaset bakış açısı için aday olacağız. Aday olan kadınları destekleyeceğiz.¹²

Aday Kadınlar İçin...

- Kadınların özgür iradeleriyle seçimlerde aday olmasının toplumsal koşullarının yaratılmasını
- Kadınların bağımsız aday olmaları koşulunda ekonomik ve sosyal desteğin sağlanmasını
- Fermuar sisteminin adaylık sürecinde partilerde ilke olarak kabul edilmesini
- Partili adaylıklarda pozitif ayrımcılık, kota veya eşit temsil uygulamalarının taahhüt edilmesini ve bunun takibinin kadın örgütleri tarafından oluşturulan komiteler tarafından yapılmasını ısrarla savunup mücadelesini sürdüreceğiz.

12. Aksu Bora, Sivil Toplum Kuruluşları İçin Toplumsal Cinsiyet Rehberi (Ankara: Odak Ofset , 2008), 11, <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/s/t/stk-lar-icin-toplumsal-cinsiyet-rehberi.pdf>.

3. Toplumsal Cinsiyet Sözlüğü -Temel Kavramlar

Cinsiyet, her insanın doğduğundaki biyolojik özellikleridir. Bu nedenle de cinsiyet özelliklerini biyolojik birer nitelik olarak kabul ederiz.¹⁰ Kadın ve erkek cinsiyetlerinin yanında bugün intersex cinsiyeti olarak üçüncü bir cinsiyet vardır. Kromozomları XX ya da XY olmayan, farklı dizilişlere sahip ya da kromozomları böyle bir dizilişe sahip olsa da bedenleri ve üreme sistemleri tam olarak erkek ya da kadın üreme sistemiyle birebir olmayan bireyleri intersex olarak tanımlıyoruz.¹³

Toplumsal Cinsiyet: Daha doğmadan cinsiyetimize yüklenen toplumsal anlamlar/yargılar/değerlerle tanışıyoruz. Kız ve oğlan çocuklara konulan isimlerin anlamlarından, bebekler için yapılan alışverişte hâkim olan renklere kadar her şey toplumsal anlamlarla yüküdür. Toplumsal kültürümüz bizim kadın ve erkek olarak “kurulan öznelere” haline getirir. Bu toplumsal kodlar, biyolojik cinsiyetimize referans vermese bile “doğal” olarak kabul edilir ve erkek ya da kadın olmamızla eş değer olarak görülür. Örneğin pembe renk ile biyolojik açıdan kadın cinsiyeti arasında bir bağ olmasa bile, bu ikisi toplumsal anlamlarla yüklendiği için kadın-pembe renk ilişkisi “doğal”mış olarak kabul edilir. Erkek cinsiyeti ile güç, iktidar kelimeleri bir tutulurken sanki erkek-güç ilişkisi benzer şekilde “doğal” olarak kabul edilir.

Kadınlık ve erkeklik kavramlarına yüklenen toplumsal anlamlar, aynı zamanda toplumsal yaptırımları olan kavramlardır. Kabul gören cinsiyet kalıpları dışında hareket etmek toplumsal dışlanmayı da be-

13. Kaos GL, “Cinsiyet, Cinsel Yönelim, Cinsel Kimlik, Cinsel Davranış: Tam Rehber”, 2015 , <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=19957>.

raberinde getirir. Bunun en önemli nedeni, cinsiyet üzerinden kurulan iktidar ilişkilerinin sarsılmasıdır. “Doğal” olarak kabul gören toplumsal cinsiyet rolleri reddedildiğinde dilde yer alan bütün olumsuz niteliklerin hedefi haline geliriz.

Fakat, cinsiyetlerimize yüklenen toplumsal anlamları değiştirmenin yolu da yine toplumsal yapının ve ilişkilerinin değiştirilmesinden geçer. Bu ise örgütlü mücadelenin ve dayanışmanın örülmesiyle mümkündür.

Cinsiyet Körlüğü: Kısaca cinsiyetlerinin farklı deneyimleri olduğunu görmemek şeklinde tanımlayabiliriz. Bir yandan toplumsal anlamlar/değerlerle yüklü olan cinsiyetlerimize göre hayatlarımızı şekillendirmemiz beklenirken bir yandan da bu farklılığa rağmen farklı deneyimlerimiz olduğunun reddedilmesidir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Kadınların ve erkeklerin ve eşit hak, fırsat ve olanaklara sahip olmasıdır. Eşitlik perspektifi, cinsiyetlerin aynılığından ziyade farklı ihtiyaçlara ve deneyimlere sahip olmalarının kabul edilerek adaletli bir şekilde toplumsal kaynaklara erişimini hedefler.

Toplumsal Cinsiyeti Dahil Etme Stratejisi (Anaakımlaştırma): “1997 yılında toplanan Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi toplumsal cinsiyeti dahil etme stratejisini aşağıdaki şekilde tanımlamıştır: “... yasal düzenlemeler, politika ve programları da kapsamak üzere, planlanan herhangi bir hareketin kadınlar ve erkekler açısından doğuracağı sonuçların belirlenmesi ve değerlendirilmesi sürecidir. Kadınların ve erkeklerin sorunlarının ve deneyimlerinin, ekonomik, politik ve sosyal tüm alanlarda, politika ve programların tasarlanması, uygulanması ve izlenmesinin bütünsel bir boyutu haline getirilmesini, böylece kadınların ve erkeklerin eşit fayda sağlamasını ve eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir stratejidir.”¹⁴

Toplumsal Cinsiyeti Dahil Etme Stratejisi:

- Her türlü politika, program , proje, süreç ve kuruma uyarlanabilir . O alanda politika üreten ve uygulayanların da politikardan etkilenenlerin de bakış açısını değiştirmeye ve genişletmeye dayalıdır.

14. Ege Tekinbaş vd., Kadın Dostu Kent Uygulama Rehberi (Ankara : Berk, 2015), 31 -32, <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kdk-uygulama-rehberi.pdf>.

- Mevcut kaynakların herkese-erkeklerle, kadınlara, oğlan ve kız çocuklarına- en fazla yararı sağlayacak biçimde dağılmasını sağlar.
- Toplumsal cinsiyetle ilgili olmadığı düşünülen proje ve politikalarda da toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletme fırsatlarını tanımlar ve kullanır.
- Politikaları üreten ve uygulayanların, yalnızca toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sonuçlarına değil, aynı zamanda bu eşitsizliği yaratan süreçlere de dikkat etmelerini sağlar.¹⁵

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme:

Avrupa Konseyi'nin Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB) tanımı: "Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının bütçeleme süreçlerine uygulanmasını ifade eder. Bütçelerin toplumsal cinsiyeti esas alarak değerlendirilmesi, bütçeleme süreçlerinin tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin getirilmesi ve gelirlerin ve giderlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması anlamına gelir.»¹⁶

Avrupa Konseyi'nin tanımı, toplumsal eşitlik konularının bütçeleme süreçleri ve bütçe dokümanlarına tam anlamıyla dahil edilmesi gerektiğini belirtir. Bu ise cinsiyetlerin farklı ihtiyaçlarının gözetilerek cinsiyet odaklı bütçelerin hazırlanmasını ifade eder.

15. Tekinbaş vd., 32.

16. Elisabeth Klatzer, Özgün Akduran, ve Metehan Gültaşlı, Sivil Toplum Kuruluşları için Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Rehberi, ed. Gülay Günlük-Şenesen (Ankara, 2015) , 14,

4. Kadın Dostu Kentler

Birleşmiş Milletler Kadın Dostu Kentler Ortak Programı, 2006 yılında toplumsal cinsiyet eşitliği prensiplerinin yerel yönetimlerin planlama ve programlama süreçlerine dahil edilmesi ve bu sürece paralel olarak yerel yönetimler ile kadın örgütlerinin güçlendirilmesi ve aralarındaki iş birliği fırsatlarının artırılması amacıyla başlatılır.¹⁷

İçişleri Bakanlığının ana paydaşı olduğu Ortak Programın ilk aşamasına, Birleşmiş Milletler kuruluşlarının yanı sıra, Sabancı Vakfı, 10 ülke ve çok sayıda kadın sivil toplum kuruluşu destek verir. Projenin ilk aşaması İzmir, Nevşehir, Kars, Şanlıurfa, Trabzon ve Van illeriyle 2006-2010 yılları arasında uygulanırken 2011 yılında projenin ikinci etabına Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin, Samsun illeri katılır. İlk etaptan İzmir, Nevşehir, Kars, Şanlıurfa ve Trabzon illerinin devam etmesiyle toplamda 12 ilde proje yürütülür.¹⁸

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün ulusal ortağı ve temel paydaşı olduğu Kadın Dostu Kentler Programı, UNFPA (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu) ve UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından yürütülmektedir. Kadın Dostu Kentler- 2 Ortak Programı, İsveç Uluslararası İş birliği ve Kalkınma Ajansı (SIDA) tarafından finanse edilir.¹⁹

İnsan hakları temelli yaklaşımıyla BM Nüfus Fonu tarafından İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabul edilmesinin 60. yılı vesilesiyle yapı-

17. Tekinbaş vd ., Kadın Dostu Kent Uygulama Rehberi

18. Kadın Dostu Kentler Projesinin 1. Aşaması", erişim 29 Ağustos 2018, <http://www.kadindostukentler.com/proje-birinci-asama.php>.

19. Kadın Dostu Kentler Projesi Hakkında", erişim 29 Ağustos 2018, <http://www.kadindostukentler.com/proje.php>.

lan değerlendirmede tüm dünyada insan hakları alanında yürütülen en iyi altı proje arasına girmeyi başarır ve Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarını yerel yönetimlere taşıyan ilk proje olma özelliğini kazanır. Kadın Dostu Kentler Programı’nın 1. aşamasının tamamlanmasından sonra, İçişleri Bakanlığı 19 Şubat 2010 tarih ve 2010/10 sayılı genelgeyi yayımlayarak bütün illeri İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van illerini referans alarak «kadın dostu kent» uygulamasını hayata geçirmeye, illerde Yerel Eşitlik Mekanizmaları oluşturmaya ve Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEELP) hazırlamaya çağrı 2010 yılında yayınlanan genelge bir nevi 2006 yılında yayınlanan genelgenin devamı niteliğindedir.

Genelgede katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarının korunması doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlenmesini hedefleyen Kadın Dostu Kentler Projesi’nin yaygınlaşması gerektiği dile getirilir.²⁰

Kadın Dostu Kent Nedir?

Kadınların,

- Sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere,
- İstihdam olanaklarına,
- Kaliteli, kapsamlı kentsel hizmetlere (ulaşım, konut, güvenlik, vb),

Şiddete maruz kaldıkları takdirde haklarını güvence altına alacak mekanizmalara erişimini,

- Yerel yönetimlerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımını,
- Erkekler ile birlikte kentsel yaşamın tüm alanlarında eşit bir biçimde yer almasını destekleyen kentlerdir.²¹

Bunun gerçekleşmesi için belediye ve valiliklerin “Kadın Dostu Kent Taahhünamesi”ni imzalamaları öngörülür.

20. Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları”, Pub. L. No. 2010/ 10 (2010).

21. Tekinbaş vd., Kadın Dostu Kent Uygulama Rehberi, 11.

Taahhüname

BİZ AŞAĞIDA İMZASI OLAN KENTLER OLARAK;

1. İllerimizde yerel paydaşların katılımıyla İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu’nu oluşturmayı,
2. Belediye ve İl Genel Meclislerimizde Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonu’nu kurmayı,
3. Belediye ve Va/iliklerimizde Kadın-Erkek Eşitlik Birimi kurmayı,
4. İllerimizin Yerel Eşitlik Eylem Planları’nı yerel paydaşlarımız (yerel kamu kurumları, yerel yönetimler, kadın örgütleri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları) ile birlikte hazırlamayı ve uygulanmasını takip etmeyi,
5. Bütçelerimizi “toplumsal cinsiyete duyarlılık” ilkesini göz önünde bulundurarak hazırlamayı,
6. Kadın örgütleri ile kadın ve kız çocuklarının konularını güçlendirme konusunda iş birliği yapmayı,
7. Kadın-Erkek Eşitliği konusunda toplumu bilgilendirici çalışmalar yürütmeyi,
8. Proje kapsamında düzenlenecek faaliyetleri desteklemeyi, bu çerçevede sahip olduğumuz her türlü fiziki ve sosyal donatıların proje kapsamında kullanılması ve bunların organize edilmesinde personele gerekli kolaylığı sağlamayı, görev addederek KADIN DOSTU KENT olmayı taahhüt ediyoruz.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesini hedefleyen Kadın Dostu Kentler Projesi’nin yasal dayanakları ulusal ve uluslararası birçok antlaşmadır. Yasal çerçeve açısından ilk olarak karşımıza Anayasa’nın 90. maddesi çıkar.

Anayasa’nın 90. Maddesi usulüne göre, yürürlüğe konulmuş Milletlerarası Antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa’ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi’ne başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.²²

22. Tekinbaş vd ., 14

Uluslararası Antlaşmalar ve Protokoller

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

1948 yılında ilan edilmesinden sonra Türkiye 1949 yılında kabul edilir. Demokratik hukuk devletleri, anayasaları başta olmak üzere, bütün iç hukuku bu sözleşmeye uygun biçimde oluşturur. Dolayısıyla, bildirgeyle tanımlanmış insan hakları normları iç hukukun da temelidir. Madde 1: Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğmuşlardır; akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşçe hareket etmekte yükümlüdürler.

Madde 2: Herkes; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ve toplumsal köken, doğuş ya da benzeri başka bir statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu Bildirge'de ileri sürülen tüm hak ve özgürlüklere sahiptir.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve İHTİYARİ PROTOKOL

1 Mart 1980 tarihinde CEDAW Sözleşmesi üye ülkelerin imzasına açılmış, Türkiye'nin 1985 yılında onayladığı Sözleşme, 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. CEDAW İhtiyari Protokolü ise 30 Temmuz 2002 tarihinde TBMM tarafından onaylanmış ve 2 Ağustos 2002 tarihli resmî gazetede yayınlanmıştır.

Sözleşme ve İhtiyari Protokol ile birlikte taraf devletler, kamusal ve özel alanda kadın-erkek eşitliğini sağlamayı taahhüt etmektedir. Yasalar yapılırken CEDAW sözleşmesinin hükümlerine uyulması, kadın-erkek eşitliğinin uygulanmasına yönelik düzenlemelerin yapılması, kısacası, yasaların CEDAW ışığında yorumlanması gerekmektedir.

Ayrıca, imzacı devletler Birleşmiş Milletler CEDAW Komitesi'nin görüş ve önerilerinin hayata geçirilmesinin takipçisi olmayı da böylece taahhüt etmiş olmaktadır.

İhtiyari protokolle birlikte, imzacı devletler aynı zamanda «bireysel başvuru hakkı» ve Komite'nin «inceleme» yetkisini de tanımış olmaktadır.

CEDAW Madde 1: "kadınlara karşı ayırım" deyimini, kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.²³

23. Tekinbaş vd ., 16 .

Kadına Karşı Her Türlü Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge Birleşmiş Milletler'in Kadınların Statüsüne Dair Komisyonu tarafından hazırlanan Kadına Karşı Her Türlü Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi, Birleşmiş Milletler'in 20 Aralık 1993 tarihli Genel Kurul'unda oylamaya başvurulmaksızın kabul edilmiştir. Bildirgede; şiddetin önlenmesi, failin cezalandırılması ve şiddete uğrayanın korunması konusunda taraf devletlere düşen sorumluluklar ve görevler ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu sorumluluk ve görevler arasında, taraf devletlerin, iç hukuklarında ceza, medeni ve iş kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlarda düzenleme yapmaları ve bu düzenlemeleri uygulamaya geçirmeleri ile bu alanda STK'larla işbirliği yapmaları özellikle tanımlanmıştır. Ayrıca, şiddete uğrayanların güvenliği ve fiziksel ve psikolojik tedavisi için hükümet bütçesinde yeterli ödenek ayrılması da bildirgede önemle vurgulanmıştır. Pekin Konferansları

Birleşmiş Milletler 1975 yılından başlayarak kadın hakları konusunda dünyadaki devletleri, uzmanları ve sivil toplumu bir araya getirebilmek için dört dünya konferansı düzenlemiştir: Meksika (1975), Kopenhag (1980), Nairobi (1985), Pekin (1995). Bu konferanslardan sonuncusu olan Pekin Konferansı'na hem hükümetler hem uzmanlar hem de sivil toplum örgütleri yoğun bir katılım sağlamış olup, konferans sonucunda oluşturulan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı (Beijing Declaration and Platform for Action) ile aralarında eğitim hakkı, sağlık hizmet sunumunda eşitlik, kadına yönelik şiddet, karar mekanizmalarına katılım gibi ana konuların yer aldığı 12 kritik müdahale alanı belirlenmiştir

Türkiye, 1995 ve 2000 yıllarında Pekin Konferansı ile Pekin+5 BM özel oturumunun sonuç belgelerini ve eylem kararlarını hiçbir çekince belirtmeden imzalamıştır.²⁴

24. Tekinbaş vd ., 17 .

Avrupa Birliği Kadın Hakları ve Eşitlik Mekanizmaları

Avrupa Birliği, uluslararası anlaşmaların yanı sıra, Avrupa Birliği Antlaşması (Maastricht Antlaşması), Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda yer alan kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği kurucu değerlerinin siyasi bir vizyon kapsamında değerlendirilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. Bu kapsamda, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği, Birlik için temel bir hak ve ortak bir değer olmanın yanı sıra, Birlik'inin büyüme, istihdam ve sosyal uyum hedeflerine ulaşması için gerekli şarttır.

Avrupa Birliği ayrıca, çoğunluğu istihdam politikaları ve sosyal politikalar alanlarında olmak üzere çok sayıda direktif yayınlamış, bu direktiflerle istihdamda ayrımcılığın önlenmesi, kadının iş ve aile yaşantısının uyumlaştırılması, mal ve hizmetlere erişimde eşitlik ilkesi gibi çok sayıda düzenleme yapmıştır.

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalandığı için İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve kadına yönelik şiddet, özellikle de ev içi şiddet konusunda, uluslararası alanda bölgesel olarak hazırlanmış ilk Avrupa Konseyi sözleşmesidir. Sözleşme hazırlanırken aşağıdaki dört temel ilke dikkate alınmıştır:

1. Önleme (şiddeti önleme),
2. Koruma (şiddet gören kişiyi koruma),
3. Kovuşturma (şiddet uygulayanı soruşturma) ,
4. Politikalar (kadına karşı şiddetin sonlandırılmasına yönelik politikalar). Sözleşme, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması, mağdurların korunması ve mağdurlara yardım edilmesi için politika ve tedbirler geliştirilmesini, uluslararası iş birliğinin teşvik edilmesini ve ilgili kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sağlanmasını amaçlamaktadır.²⁵

Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi

Türkiye'nin de kurucu üyeleri arasında yer aldığı Avrupa Konseyi, Mart 1992'de Avrupa Kentsel Şartı-1 ve Mayıs 2008'de Avrupa Kentsel Şartı-2'yi kabul etmiştir. Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Bildirgesine göre kentliler; güvenlik, çevre, konut, sağlık, kültür, spor, ekonomik kalkınma ve benzeri alanlarda çeşitli haklara sahiptir. Bildirge'ye göre; yerel yönetimle r, tüm bu hakları bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç ayrımı ve sosyal, ekonomik ve politik ayırım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel engellerine bakılmaksızın, eşit olarak sunulmasını sağlamakla yükümlüdür.

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) Yerel Yaşamda Avrupa Kadın-Erkek Eşitliği Şartı

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'na imza koyan yerel yönetimler, kadın-erkek eşitliği ilkesini hayata geçirmeyi kamusal bir görev kabul etmektedir.

İmzacı tarafların her biri, söz konusu taahhütlerin uygulanmasını desteklemek maksadıyla, Eşitlik Eylem Planı geliştirmek üzere çalışmalar yürütmekle yükümlü dür. Ayrıca; imzacı tarafların her biri, uygulamada gerçek eşitliğin hayata geçirilmesi için, kendi bölgesindeki tüm kurumlar ve kuruluşlarla etkileşime geçme taahhüdünde bulunmaktadır.

Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı illerinden Antalya, Bursa, Gaziantep, İzmir, Kars, Nevşehir ve Trabzon belediyeleri, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) Yerel Yaşamda Avrupa Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı imzalayarak taahhütlerini uluslararası boyuta da taşımıştır.²⁶

25. Tekinbaş vd ., 18 .

26. Tekinbaş vd., 19.

Ulusal Politika Dokümanları ve Kurumsal Yapılar
Ulusallararası sözleşmelerin yanında ulusal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınlara yapılan ayrımcılığı önlemeye dönük düzenlemeler yapılır. Anayasa başta olmak üzere Medeni Kanun, Türk Ceza Kanunu, İş Kanunu gibi kanunlarda düzenlemeye gidilir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu gibi kurumsal yapılar oluşturulur.

Ayrıca, Başbakanlık Toplumsal Cinsiyet Ulusal Eylem Planı (2008-2013) ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) başta olmak üzere çeşitli politika belgeleri ile taraf olunan uluslararası antlaşmaların ulusal düzeyde hayata geçmesini garanti altına alacak somut adımlar atılır.

Birçok bakanlık ve kamu kurumu stratejik planlarına toplumsal cinsiyet eşitliği hedefini dahil eder ve bu hedef, çeşitli başlıklar altında, 9uncu ve 10uncu Ulusal Kalkınma Planlarında da öne çıkarılır. Hemen hemen bütün politika belgelerinin de toplumsal cinsiyet eşitliğinin ulusal düzlemde sağlanabilmesi için yerel yönetimlere düşen görev ve sorumluluklara dikkat çekilir.²⁷

4.1.Kadın Dostu Kentler İçin Yöntem ve Araçlar

- Yerel eşitlik eylem mekanizmalarının oluşturulması
- Kapasite geliştirme çalışmaları
- İl kadın profiline tespiti
- Yerel eşitlik eylem planının hazırlanması
- Yıllık faaliyet planlarının oluşturulması
- Yerel eşitlik eylem planının kurumsal plan ve bütçelere dahil edilerek uygulanması-izleme ve değerlendirme²⁸

Yerel Eşitlik Mekanizmaları²⁹

Kadın dostu bir kentin kurulması için ilk önce toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgi, kapasite ve yetki sahibi kurumların oluşturu-

27. Tekinbaş vd ., 20.

28. Tekinbaş vd. , 37.

29. Tekinbaş vd ., 37-122 Yukarıda bahsedilen 7 maddeye dair yapacağımız açıklamalar bu rehberden derlenmiştir.

rulması ve bu kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyon sağlanmasıdır. Yerel eşitlik mekanizmaları İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu (İKHKK) , valilik/belediye eşitlik birimleri ve yerel meclislerde oluşturulan kadın erkek eşitlik komisyonlarından oluşmaktadır. Ayrıca, İKHKK üyesi kurum ve kuruluşların bünyesinde görevlendirilmiş olan eşitlik birimleri ve kurumsal eşitlik sorumluları bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Kadın Dostu Kentler Ortak Programı'nda ortak olarak yer alan her ilde bu yapıların tamamının kurulması gerekmektedir.

Kapasite Geliştirme

Yerel eşitlik mekanizmalarının bilgi, kapasite ve yetkili bir mekanizmaya dönüşmeleri için bu mekanizmalarda yer alan her bir yapının kendi içerisinde bir analiz yaparak hangi alanda kapasite gelişimine ihtiyaç duyulduğunu belirlemesi ve ardından uygun yöntemleri belirleyerek kapasite geliştirme çalışmalarını planlamaları önerilir. Et kin, sürekli ve sürdürülebilir bir yapı için bu yapıda yer alanlar eğitim programları, atölye çalışmaları ile desteklenmelidir.

Kadın Profiline Tespiti

Yerel hizmetlerin (eğitim, sağlık, kentsel hizmetler vs) kadınların hangi ölçüde yararlandıklarını tespit etmek ve bu hizmetlere ulaşmalarının nedenlerini ortaya koymaktadır. Buradaki eşitsizliğin tespit edilmesi için çok katmanlı bir ölçüm sistemi geliştirilmedi. Çünkü kadınlar homojen bir yapıda değildir; sınıf, etnik köken, statü gibi farklılıkları barındırırlar. Bu verilerin toplanması, kadınların yaşadığı eşitsizliğin giderilmesinde gerçekçi politikalar oluşturulması için elzemdir.

Yerel Eşitlik Eylem Planlarının (YEPP) Hazırlanması ve Uygulanması

Yol haritaları olarak tanımlayacağız YEPP'ler toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için temel kararları, stratejileri ve kurumsal sorumlulukları içermektedir. Ayrıca, program illerindeki kadınların ve kız çocuklarının mevcut durumunu, ilçe düzeyinde ayrıntılı verilerle

analiz eden, planların nasıl izleneceği ve değerlendirileceğın, yıllık iş planları ve yeni yerel eşitlik eylem planlarının ne zaman ve nasıl hazırlanacağını ve yerel eşitlik mekanizmalarının süreçteki rolünü detaylı şekilde tarifleyen kılavuzlardır.

İzleme ve Değerlendirme

Yerel eşitlik eylem planları oluşturulduktan sonra, önemli olan yerel yönetimlerinin kısa ve uzun vadeli planlarının bu bakış açısıyla yapılandırılmasıdır. Planların uygulaması aşamasında süreci takip edecek izleme ve değerlendirme komisyonları oluşturulmalıdır. Bu komisyonlar, geliştirdikleri belirli ölçüm-değerlendirme teknikleriyle sürecin YEPP'e uygun yürütülüp yürütülmediğini gözlemleyeceklerdir

4.2.Kadın Dostu Kentler Avrupa'dan ve Türkiye'den Örnekler

Avrupa'dan Örnekler

Kadın Dostu Kent uygulamalarına dair Avrupa³⁰ ve Türkiye 'den iyi örnekler, önümüzdeki yerel seçimlerde nasıl bir yerel yönetim istiyoruz noktasında ufuk açıcı olacaktır. Belçika, Fransa, Finlandiya, İsveç ve İtalya'da kadınların ulusal ve yerel düzeyde seçimle gelinen görevlerde ya nihai eşitlik ilkesi ya da en az %30 cinsiyet kotası uygulanmaktadır.

Almanya Frankfurt'ta 2002 yılında belediyede "Eşitlik Çalışma Grubu" oluşturulur ve belediyenin tüm faaliyetleri toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinden geliştirilir. Fransa, Paris'te kentin olanaklarının kadın ve erkeklerin eşit bir şekilde yararlanıp yararlanmadığını izlemek üzere "İzleme Merkezi" oluşturulur. Avusturya, Viyana'da "Viyana Kenti Kadın Birimi" kent idaresinde, görevi sadece eşit fırsatlar konusunda danışmanlık yapmak olan 5 danışman görev yapmaktadır. Ayrıca 145 görevli, eşitlik bağlantı noktası olarak çalışmakta ve eşit fırsatlar ko-

30. Nevin Şenol, Kadın Dostu Kentler Avrupa'dan Örnekler, 2008 ,http :// www.kadindostukentler .com / conten t/ docs/ outputs/ avrupadan-örnekler.pdf Avrupa örnekleri, ilgili kitapçıktaki verilerden derlenmiştir

nusunda ilk başvuruları bu görevliler almaktadır.

Almanya, Essen'de kent idari yapılanmasında 'Eşit Fırsatlar Birimi' vardır; kentsel hizmet sağlayan 33 sektörde en az bir personel bu birimle paralel çalışmaktadır.

İsveç, Stokholm'de her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin dört kamu denetçisi, cinsiyet, engellilik, cinsel taciz gibi politika alanlarının takibini yapmaktadır. Lüksemburg, Dudelange'de 1995 yılında sadece eşitlik meselesiyle ilgilenmek üzere bir belediye başkan yardımcısı görevlendirilmiş, 1997 yılında belediye bünyesinde bir Eşitlik Komitesi kurulmuştur.

Cinsiyet bazında veri hazırlamaya dönük Norveç'te 1999 yılından itibaren İstatistik Kurumu, toplumsal cinsiyet eşitliği endeksi yayınlar. Bu endekste beş gösterge mevcuttur:

- a) Çocuk yuvasına giden çocuk oranı,
- b) Belediye meclisinde kadın üye oranı,
- c) Kadın ve erkeklerin eğitim düzeyi,
- d) Kadın ve erkeklerin işgücüne katılım oranları
- e) Kadın ve erkeklerin gelirleri.

Finlandiya'da Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yönetimler Birliği, belediye meclisleri ve belediye kurullarının cinsiyet temelli istatistiklerini hazırlar. Yerel Yönetimler İşveren Komisyonları da belediye çalışanlarının cinsiyet ayrımlı istatistiklerini tutarken Finlandiya Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı da ulusal ve yerel düzeyde, nüfus, aile, eğitim, çalışma, belediye personeli, gelir, yerel karar alma, çocuk bakımı, sağlık ve yaşlılara ilişkin istatistik üretir.

Sivil toplumla iletişim alanında, karar alma süreçlerinde cinsiyet eşitliğinin artırılmasına dönük İngiltere, İspanya ve Belçika'da komite kurma, konferans düzenleme ve forum organize etme gibi yöntemler kullanılmaktadır.

Finlandiya Helsinki, Avusturya Viyana, İsveç Stokholm, İspanya Madrid, Gijon ve Valencia'da eşitlik eylem planları oluşturulmuş ve uygulanmaya uzun yıllar öncesinden başlanmıştır.

Ulaşım alanında ilginç çalışmalar gözümüze çarpar. Almanya, Hannover'de kentin ulaşım planlanması eşitlik birimi ile oluşturulur. Finlandiya, Helsinki'de bebek arabası ile seyahat eden tüm kadınlardan

ücret alınmazken bu politika ile anne ve babaların toplu taşıma araçlarını daha fazla kullanması amaçlanır. İngiltere, Londra'da Londra Büyükşehir Belediyesi ile Londra Emniyeti'nin ve ulaştırma biriminin iş birliği ile yapılan 'Neye Bindiğini Biliyor musun?' başlıklı kampanya ile izinsiz çalışan taksiler hakkında kadınlar bilgilendirilir ve bu araçlara binilmemesine dönük çalışmalar yapılır. Konut alanında yine farklı çalışmalar karşımıza çıkar. Avusturya, Viyana'da bir bölge kadın mimarlar tarafından kadınlar sokağı olarak tasarlanır. İngiltere, Bristol'de sadece anne ve çocuklardan oluşan ailelere sosyal konut tahsisinde öncelik tanınır.

Her türlü şiddetle mücadele etmek amacıyla, şiddete uğrayan kadınlara yönelik tedbirler alınması yerel politikaların önemli bir parçasıyken kentin, kadın ve çocukların güvenli bir şekilde yaşayabilmelerine dönük planlaması birçok ülkede yapılır. Örneğin Viyana'da kadınlar için 24 saat açık olan ücretsiz 'Acil Destek Hattı' vardır. Almanya, Wiesbaden'de tren istasyonu ve önündeki alan kadın ve çocukların güvenlik ihtiyaçları çerçevesinde yeniden düzenlenir.

Türkiye'den Örnekler

Türkiye'de 2006 yılında başlayan Kadın Dostu Kentler projesi kapsamında toplamda 12 ilde Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEPP) doğrultusunda çalışmalar sürdürülür. Projenin ilk etabı, İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Van ve Trabzon illeri ile başlar ve ikinci etabı Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin ve Samsun illerinin katılımıyla devam eder.

Birleşmiş Milletler Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı, Birleşmiş Milletler, hükümet, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, özel sektör ve halk arasında bir ortaklıktır ve tüm ortaklar tarafından desteklenir.

İlk etaptaki illerde yapılan çalışmalara, KADER Ankara Şubesi yerel kadın kuruluşlarına kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetleri düzenleyerek katkı sunar. Öncelikli olarak tüm kuruluşların katılımıyla YEPP'lerin oluşturulması için ekipler kurulur ve bu ekiplerin eğitimini KADER Ankara Şubesi üstlenir.³¹

Ekiplere verilen eğitimler sonrasında bütün çalışmalar şu hedefler doğrultusunda gerçekleşir:

- a) Yerel ve ulusal düzeyde siyasi ve mali taahhütler aracılığı ile uygun ortamın (planlar, programlar, politikalar ve yasalar) yaratılarak kadın ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi.
- b) Yerel yönetimlerin kadın ve kız çocukları için kaliteli hizmetler

31. Nevin Şenol vd., Kadın Dostu Kentler 2010 (Ankara: Damla, 2010) , 29, <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/output/s/kadin-dostu-kentler-2010.pdf>.

tasarlama ve sunma kapasitelerinin geliştirilmesi.

- c) Kadın-erkek eşitliği alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının ve derneklerin eşitliği savunma, bununla ilgili kurum ve kuruluşlarla başarılı etkileşim sağlama ve kadın ve kız çocuklarının konumlarını güçlendirme kapasitelerinin geliştirilmesi.
- d) Halkın, kadın ve kız çocuklarının insan hakları konusundaki farkındalık düzeyinin artırılması.³²

4.3.Yerel Eşitlik Eylem Planları'nda Yer Alan Başlıklar³³

- Yerel kadın örgütlerinin, yerel meclislerin çalışmalarını izlemesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılımlarının sağlanması.
- Kent konseylerine kadınların katılımının artırılması ve kadın meclislerinin oluşturulması.
- Stratejik planların hazırlık ve uygulama süreçlerine kadın kuruluşlarının katılımının sağlanması.
- Yerel yönetim ve kadın kuruluşlarının iş birliğine açık bir yönetim anlayışıyla gönüllü katılımın sağlanması.
- Valilik ve Belediyelerde kadın-erkek eşitliği birimlerinin oluşturulması.
- Yerel siyasete kadın katılımının arttırılmasına yönelik olarak kadınların güçlendirilmesi.
- Yerel yönetimlerde çalışan kadınların kariyerlerinde yükselmelerine olanak tanıyacak hizmet içi eğitim vs. olanaklarının artırılması.

B. Kentsel Hizmetler

- Kentin kayıt sisteminin, cinsiyet ayrımlı verilerin toplanmasına olanak tanıyacak şekilde iyileştirilmesi.
- Kadınların, kentsel hizmetlere yönelik gereksinmelerini ve taleplerini ortaya çıkaracak çalışmaların yapılması.
- Sağlanan kentsel hizmetler hakkında, kentlilerin düzenli olarak

32. Şenol vd., 30.

33. Şenol vd., 37-42 sayfaları arasında toplam 7 başlık yer almaktadır.

bilgilendirilmesi. Kadınların kent ve çalışma yaşamına daha fazla katılabilmesi için kreş, gündüz bakımevi, yaşlı bakımevi olanaklarının sağlanması var olanların iyileştirilmesi.

- Kentlerde kadınların bir araya gelebilecekleri kadın merkezlerinin sayılarının artırılması.
- Kadınların kent içi mobilitelerini arttırmak üzere toplu taşıma araçlarında özel indirimler yapılması.
- Kadın-doğum, çocuk ve diğer hastanelere giden toplu taşıma araçlarının bilet ücretlerinin düşürülmesi.
- Geceleri karanlıkta toplu taşıma araçlarının sürücülerinin durak dışında durmasının sağlanması.
- Toplu taşıma duraklarında kadınların 155 acil yardım hattını arayabilecekleri düğmelerin konulması.
- Toplu taşıma araçlarının sürücülerinin insan hakları ve kadının insan hakları konusunda eğitilmesi
- Yol gösteren levhaların herkes tarafından okunabilir ve anlaşılabilir hale getirilmesi.
- Yo l, park, otobüs durağı vb. alanların daha iyi aydınlatılması.
- Eng elli, yaşlı kadınlara ve engelli bakımını üstlenen kadınlara yönelik kentsel hizmet düzenlemelerinin yapılması.
- Kentsel planlama, toplu konut alanı ve kentsel dönüşüm projelerinin yapımında cinsiyete duyarlı bir plan ve proje yaklaşımının benimsenmesi, kadınların görüşlerinin alınması ve kararlara yansıtılması.
- Toplumsal cinsiyet duyarlı yerel bütçe hazırlanması.
- Kentsel hizmetlerin mahalle ölçeğinde verilmesi ve yaygınlaştırılması.
- Kentsel hizmet sunucularının kadın-erkek eşitliği konusundaki farkındalıklarının arttırılması.

C. Kadına Yönelik Şiddet

- Şiddet konusunda farkındalık artırma çalışmaları yapılması.
- Şiddet mağduru kadınlar için 7 gün 24 saat hizmet verebilecek acil telefon hattı kurulması.
- Şiddet mağduru kadının acilen korunmaya alınması için bir acil

eylem biriminin oluşturulması.

- Şiddete uğrayan kadınlara hizmet sunacak kamu görevlilerinin eğitilmesi. Karakollarda kadın bürolarının kurulması.
- Kadın danışma merkezleri, ara istasyon ve sığınma evleri açılması.
- Şiddeti önlemeye ve şiddet mağdurlarını korumaya yönelik faaliyetleri izleyecek, denetleyecek bir koordinasyon birimi veya kurulunun oluşturulması.
- Fuhuşla mücadeleyle ilişkin tüm ilgili kamu kurumlarını içine alan bir çalışma başlatılması.

D. Ekonomik Güçlenme ve Çalışma Hayatı

- Yerel yönetimlerin kreş, yaşlı ve hasta bakımevleri vb. gibi olanaklar sunarak, kadınların çalışma hayatına katılımını desteklemesi.
- İş olanakları yaratılmasında kadın erkek eşitliği ilkesinin gözetilmesi.
- İstihdam garantili meslek eğitimi, beceri ve kapasite geliştirme programlarının artırılması, bu programların kadınların ve piyasanın talebi doğrultusunda yeniden yapılandırılması ve bunlardan kadınların yararlanmasının sağlanması.
- Mikro kredi uygulamalarının kadınları güçlendirici biçimlerinin benimsenip uygulanması.
- Kadınların el emeği ürünlerini değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapılması.
- Kadınların sosyal güvenlik sisteminden yararlanmalarının sağlanması.

E. Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

- Kent kayıt sistemini güçlendirerek, kaydı olmayan kadınların ve kız çocuklarının nüfus kayıtlarının çıkartılması.
- Kız çocuklarının zorunlu eğitimi tamamlamalarının sağlanması.
- Kız öğrencilerin eğitim imkanlarının ve barınma olanaklarının artırılması.

- Kamu kurumları arasındaki iş birliğini artırarak halkın zorla ve erken evlilik ile akraba evliliğinin zararları konusunda bilgilendirilmesi.
- Üreme sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin yeniden yapılandırılması ve etkisinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.
- Kadınlara hizmet sunan personelin kadın hakları konusunda eğitilmesi.
- Kadınlara yönelik hizmet veren personel sayısının (sosyal hizmet uzmanı, psikolog vb) artırılması.
- Ergenlik eğitim merkezi, menopoz klinikleri, evlilik danışma merkezleri kurulması.
- Engelli kadın ve çocuklara ücretsiz sağlık hizmeti verilmesi
- Önleyici sağlık hizmetlerinin niceliği ve niteliğinin iyileştirilmesi.

F. Göç ve Yoksulluk

- Göç etmiş kadın ve kız çocukları için, dil bilmeyenler de dikkate alınarak, kenti ve kentsel kurumları tanıtmaya amaçlı eğitim ve gezi çalışmaları yapılması.
- Sığınmacı kadın ve kız çocuklarına yönelik İl Emniyet Müdürlüğü, Yabancılar Şube Dairesi, UNHCR ve SYDV'nin yürüttüğü çalışmaların daha koordine hale getirilerek güçlendirilmesi,
- Bu kadınlara yönelik eğitim ve istihdam programları düzenlenmesi, kız çocuklarının liselere, açık liselere devamının ve Yaşam Boyu Eğitim Merkezleri ve halk eğitim kurslarından özellikle bu kadın ve kız çocuklarının yararlanmasının sağlanması.
- Bu bölgelerde yaşayan kadınlara, tek ebeveyn ve/veya engelli, yalnız yaşayan, yaşlı, evden atılan ya da aile içi şiddet nedeniyle 40 Kadın Dostu Kentler evinden kendi isteğiyle ayrılan kadınlara öncelik vermek üzere, TOKİ veya da belediye konutlarından kota ayrılması.
- Kentin göç almış yoksul kesimlerinde yaşanan sorunlara ilişkin alan tarama çalışmasının yapılması, bu çalışmada kadınların sorunlarının ayrıca ele alınması ve buna dayanarak özel çözümler geliştirilmesi.
- Göç eden kadın ve kız çocuklarına yönelik olarak kenti tanıma,

hizmet almak için hangi kurumlara başvuracaklarına ilişkin bilgilendirici eğitim çalışmaları yapılması.

G. Zihniyet Değişikliği ve Farkındalık Yaratma

- Halk Eğitim Merkezleri, Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ve kadın örgütleri iş birliğiyle kadın ve erkeklere yönelik eğitim çalışmaları düzenlenmesi.
- Kamu kurumu ve kadın örgütlerinin ortaklığıyla kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarında kadının insan hakları eğitimlerine yer verilmesi.
- Kurumların, çalışanlarına ve ailelerine, aile içi iletişim, kadına yönelik şiddet, vb. konularda eğitim seminerleri uygulanması, çocuk gelişimine yönelik ve kadın haklarını da içeren baba eğitimleri verilmesi.
- Okullarda kadın hakları dersinin verilmesi, müfredatta gerekli değişiklik yapılmaya kadar kadın hakları eğitiminin insan hakları dersi içinde uzman kişilerce verilmesinin sağlanması.
- Okul aile birlikleri desteğiyle okullarda aile içi iletişim, çocuk gelişimi ve anne baba eğitimleri verilmesi; anlaşılabilir metinler içeren broşürler basıp kadın kuruluşları, muhtarlıklar, semt merkezleri, sağlık ocakları vb. kanalıyla dağıtımının sağlanması, afişler hazırlanıp kentin belli yerlerine asılarak kadın-erkek yetişkinlere ve çocuklara cinsler arası eşitlik perspektifi verilmesi.
- Başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimler ve Valilik personeline cinsler arası eşitlik perspektifi ve politikaları, yerel yönetimler mevzuatından kadınlar lehine nasıl yararlanılabileceği gibi konularda eğitim verilmesi.
- Yerel ve ulusal medyanın Belediye Kadın Araştırma ya da Kadın Erkek Eşitlik Birimi'nce izlenerek, kadın kuruluşlarının da desteğiyle belli periyotlarla RTÜK'e yazılı olarak iletilmesi, kadın kuruluşları arasında bir medya izleme grubu oluşturulması.
- Belediyelerin tüm kadın kuruluşlarını periyodik olarak toplantıya çağırması yoluyla karşılıklı bilgilendirme ve öneri alışverişinin sağlanması.
- Belediye ve Valiliklerin web sitelerinde kadın kuruluşlarının lis-

tesi ve etkinliklerine yer verilmesi, bağlantı sağlanması gibi mekanizmalarla, yerel yöneticiler ile kadın örgütleri ve kadınlar arasında iletişimi artıran uygulamalar başlatılması, sürdürülmesi ve güçlendirilmesi.

4.4.Kadın Dostu Kentler Uygulamaları

Öncelikle İçişleri Bakanlığı tarafından program çerçevesinde tüm yapıların ortak hareket etmeleri yönünde genelgeler yayınlanır, sonrasında pilot illere dair kamuoyu araştırması yapılarak sorunlar ve ihtiyaçlar tespit edilir, son olarak illerin profili oluşturulur. YEEP'te yer alan başlıklar doğrultusunda adımlar atılmaya başlanır.

İzmir'de öncelikle 2008 tarihinde İzmir YEEP'in kabulü ve Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu'nun kurulması kararı oy birliğiyle kabul edilir. Bu komisyon daha sonra "zorunlu komisyon" komisyon statüsüne kavuşur. 3 2 Kars'ta YEEP 2008 tarihinde Kars Belediye Meclisi'nde ve Kars³⁴ İl Genel Meclisinde oybirliği ile kabul edilir. 2008 tarihinde yine Nevşehir YEEP oy çokluğu ile İl Genel Meclisinde onaylanır ve beş üyeden oluşan Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu kurulur. Trabzon ve Van'da YEEP, İl Genel Meclisinde ve Belediye Meclisinde 2008'de oybirliği ile kabul edilir.

Tüm illerde İl Kadın Koordinasyon Kurulu, hükümet, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, özel sektör ve halkın desteği ile oluşturulur. Valilikler ve belediyeler bünyesinde Eşitlik Birimlerinin kurulmasına dair altı ilde çalışmalar yapılır. Valilikler bünyesinde bu birimler kurulduğu gibi valiliğe bağlı yapılarda temsilciler atanır. Ayrıca belediyeler bünyesinde de bu birimler oluşturulur. Bu birimler stratejik planların cinsiyete duyarlı oluşturulmasından verilerin bu yönde tutulmasına ve bu veriler doğrultusunda kentsel hizmetlerin üretilmesine kadar birçok alanda çalışmalar sürdürür.

İzmir, Nevşehir, Şanlıurfa ve Trabzon Valilikleri, Valilik bünyesinde kurulan Eşitlik Birimlerinin kurumsallaşması, güçlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bir resmi yazı ile İçişleri Ba-

34. Burada ilk etaptaki illere dair örnekler Kadın Dostu Kentler 2010 kitabından derlenerek hazırlanmıştır.

kanlığından norm kadro tahsisi talebinde bulunmasına rağmen 2010 yılında henüz bir olumlu cevap verilmemişti. Bu illerde, uygulamaları izlemeye dönük gruplar oluşturulur.

Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonları bu illerde kurulduktan sonra;

- İmar dosyalarının bu komisyondan geçirilmesi,
- Kreş ve sığınma evlerinin açılması,
- Kadın sağlığına dönük taramalar
- İllerin farklı ihtiyaçları doğrultusunda etkin sağlık hizmetinin verilmesi (Örneğin mevsimlik işçiler için gezici sağlık ekiplerinin oluşturulması)
- Gezici ekiplerle özellikle kadına yönelik şiddete dair toplantılar, geziler düzenlenmesi gibi birçok alanda çalışmalar sürdürülür.

Çalışmalar devam ederken 2009 yılında yapılacak olan yerel seçimlere dair de çalışmalar genişletilir. Siyasi partiler ve adaylar ziyaret edilerek adayların seçilmeleri halinde yürütülecek projelere ve izlenecek politikalara toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin yerleştirilmesi ve hazırlanacak stratejik planlara eşitlik ilkesinin dahil edilmesi yönünde talepler iletilir. Kadın kuruluşları kent konseyi toplantılarına katılarak kentsel politikaların oluşturulmasında cinsiyet eşitliği ilkesinin kabul edilmesi gerektiğine dair konuşma yaparlar. Kent mekanlarının isimleri konusunda kadın isimlerine yer verilmesine dönük adımlar da atılır.

İlk etapta yer alan illerde çalışmalar sürdürülürken yedi il dahil edilir ve çalışmaların alanı genişletilir. İkinci etapta hazırlık çalışmalarının yanı sıra edinilen bilgi ve deneyim doğrultusunda projeler geliştirilir.

2013 yılında birçok başlık altında çeşitli projeler geliştirilirken, karar alma mekanizmalarında kadınların katılımının artırılmasına dair projelerden kısaca bahsetmek gerekir: KAMER (Kadın Merkezleri Üretim Eğitim Danışma Dayanışma Vakfı) tarafından Gaziantep'te siyasi parti kadın kollarının faaliyet ve politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirilmesi için, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği farkındalıklarının artırılarak karar alma süreçlerine dahil olabilmeleri ve donanımlarının güçlendirilmesini hedefleyen proje yürütür. 18 yaş üstü 25 kadınla yürütülen çalışmada;

Kadına Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet Roller ve Militarizm,

Yerel Siyaset ve Kadın ve Kampanya Hazırlama ve İlesim konularında eğitimler ve atölye çalışmaları yapılır. Bunun yanı sıra siyasette aktif olarak yer alan kadınlarla deneyim paylaşımı gerçekleştirilir. Yerel seçimlerde aday olacak kadınlar bir toplantıda tanıtılır, ortak bildiri hazırlanarak yerel medya grupları ile paylaşılır. Bu çalışmanın en önemli çıktısı 3 kadının yerel yönetimlere seçilmesidir.³⁵

MAKİDER (Mardin Kadın Eğitim ve İstihdamı Destekleme Derneği) tarafından “Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili İçin Kadın Adayların Güçlendirilmesi” projesi sürdürülür. Midyat ve Dargeçit ilçelerinde, kadınların yerel yönetimler ve yerel siyasette görünür kılınmasını, kendi sorunlarını dile getirip yerel çözümün parçası olmalarını amaçlayan projede, 2014 yılında yerel seçimlerde aday olmak isteyen kadınları desteklemek ve teşvik etmek için KA.DER uzmanları tarafından eğitici eğitimleri verilir. Toplumsal cinsiyet, haklar ve kadın bakış açısıyla siyaset alanında verilen eğitimler kürsü konuşmaları, iletişim ve savunuculuk eğitimiyle güçlendirilir. Yerel siyasette yer almış kadınların deneyimi ile kadınlar desteklenir. Seçim sonrası iki kadın belediye meclis üyesi olarak seçilir.³⁶

Nevşehir Ekoloji ve Sosyal Hayatı Geliştirme Derneği tarafından yürütülen projenin amacı kadın STK'ların, meclis toplantıları, gündeme etki etmek, lobi, savunuculuk, izleme konularında becerilerinin geliştirilerek, meclis izleme komisyonu oluşturmalarına katkı sunmaktır. Nevşehir Ekoloji ve Sosyal Hayatı Geliştirme Derneği, Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği, Türk Kadınlar Birliği Nevşehir Şubesi, Nevşehir Belediyesi Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu ve İl Özel İdaresi İl Genel Meclisi'nden toplam 15 kişiye bu proje kapsamında destek verilir. Kadınlar toplumsal cinsiyet ekseninde geliştirilen iletişim, savunuculuk, kampanya ve lobicilik eğitimlerine katılırlar. 3 yerel kadın örgütünün temsilcilerinden oluşturulan “Yerel Meclis İzleme Komisyonu” oluşturulur ve komisyon, İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi çalışmalarını toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden izler ve raporlar.³⁷

35. Gamze Göker, Funda Küçükcan, ve Ege Tekinbaş, Kadın Dostu Kentler 2013 Yılı Hibe Programı: Kadın Örgütlerinden Öyküler (Ankara: Uzerler, 2015), 32,24 http://www.kadindostukentler.com/content/t/docs/output/s/kdk-2013-hibe-kit_abi.pdf

36. Göker, Küçükcan, ve Tekinbaş, 40.

37. Göker, Küçükcan, ve Tekinbaş, 48

Şanlıurfa'da Elbirliği Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Kalkınma Derneği tarafından kadınların karar alma mekanizmalarına katılımlarını sağlamak ve 2014 yerel seçimlerinde görünürlüklerini artırmak amacıyla bir çalışma yürütülür; aday adayı olan veya siyasete ilgi duyan 30 kadına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının siyasi hayata katılımı, iletişim ve yerel yönetimler konusunda eğitimler verilir ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilir. Proje çalışmalarına katılan iki kadın yerel yönetimlere seçilir.³⁸

SOMER (Sosyal Politikalar Merkezi Derneği) Bursa'da "Kadın Meclisleri Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" projesi kapsamında, kent konseyi kadın meclislerinin toplumsal cinsiyet kapasitelerinin geliştirilmesine dönük çalışmalar sürdürür. Mevcut plan ve programların toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olması için farkındalık çalışmaları yapılırken bu süreçte kadın meclisleriyle iletişimin güçlendirilmesi hedeflenir. Kadın Dostu Kentler Programı'nın uygulandığı illerdeki kent konseyleri kadın meclisleri, yerel eşitlik birimleri ve STK temsilcilerinden oluşan 65 kişinin katıldığı çalıştay düzenlenir. Çalışmanın yayını oluşturularak tüm birimlere dağıtılır.³⁹

İzmir'de bulunan Cumaovası Kadın Derneği tarafından "Kadınlarda Katılım Farkındalığı/Katılımda Kadın Farkındalığı" projesi yürütülür. İzmir'in Menderes ilçesinde yaşayan kadınların yerel yönetimlerdeki temsilini artırmak, kadınların ihtiyaç ve taleplerinin yerel yönetimlerde yer bulabilmesini sağlamak için 450 kadına ulaşılr. Çalışmalar kapsamında kadınların mahalle toplantıları, seminerler, eğitimler ve çalışma ziyaretlerine katılımını sağlayarak bu alanda farkındalıklarının artması hedeflenir. Çalışma sonunda, Kent Konseyi bünyesinde Kadın Meclisi oluşturulması yönünde genel bir strateji belgesi ve bildirgesi hazırlanır.⁴⁰

38. Göker, Küçükcan , ve Tekinbaş, 56

39. Gamze Göker, Funda Küçükcan, ve Ege Tekinbaş, Kadın Dostu Kentler 2014 Yılı Hibe Programı: Kadın Örgütlerinden Öyküler (Ankara: Uzerler, 2015), 38, <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/kdk-25-compendium-2014.pdf>.

40. Göker, Küçükcan , ve Tekinbaş, 46

5. Yerel Yönetimlerin Yapısı

Yerel seçimlerde belediye, il özel idareleri ve muhtarlık kurumlarındaki görevler için aday olacağız. Bu görevlere aday olacaklar, "Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları Ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun"a tabidirler. 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127. maddesinde yerel yönetimler, "Mahalli İdareler" başlığı altında düzenlenmiştir. Düzenleme şöyledir:

"Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir."⁴¹

Yine aynı maddenin devamında yerel yönetimlerin kuruluşu ve yetkileri belirlenir. Bu ise Anayasa'nın seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarını düzenleyen

67. maddesine dayanılarak şekillenir.

"Mahalli idareler il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir."⁴²

41. Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası", 160, erişim 21 Eylül 2018 , <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>.

42. Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, 161

*Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idaresinin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.*⁴³

Türkiye'nin yerel yönetim tarihi bu izlekte oluşturulurken en önemli dönüşüm 12.11.2012 tarihinde çıkartılan 6360 sayılı 'On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile birlikte yerel yönetim sisteminde köklü değişiklikler gerçekleşir. Bu kanun kapsamın da, yerel yönetim sisteminin idari yapısında, mali kaynakların bölüşümünde, yerel hizmetlerin sunumu ve imar/planlama işlerinde var olan tüm düzenlemeler değişir. 6360 sayılı yasa ile Türkiye'de büyükşehir belediye sayısı 30'a çıkarılarak buralardaki il özel idareleri kaldırılır, köyler ve beldeler mahalleye dönüşür.

5.1. Büyükşehir Belediyeleri

Türkiye yerel yönetim tarihinde büyükşehir belediyelerini düzenleyen çeşitli yasalar vardır. 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı "Büyükşehir Yasası", 2004 yılında 5216 sayılı "Büyükşehir Yasası" ile birlikte değişir. 12.11.2012 tarihinde çıkarılan 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"da değişiklikler yapılarak 06.12.2012 tarihinde 6360 sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" çıkarılır. Bu tarihten itibaren 5216 ve 6360 sayılı yasalar büyükşehirler yönetimi ve düzenlenmesinde başvuru yasalarıdır.

2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda da 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanun uyarınca yeni düzenlemeler yapılır ve büyükşehir belediyesi şöyle tanımlanır:

"Büyükşehir belediyesi: Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içe-

*risindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari' ve malı özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi "dir."*⁴⁴

*Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırlar olarak değiştirilirken ilçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin mülki sınırları olarak kabul edilir. Büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için gerekli olan şart belediye nüfusunun 750.000'i aşması iken il nüfusunun 750.000'in üzerinde olması biçiminde değiştirilir. Büyükşehirlerde yeni bir ilçe belediyesinin kurulabilmesi için, nüfus ölçütü 50.000'den 20.000'e indirilirken mahalle kurulabilmesi içinse bu rakam 500 olarak kabul edilir.*⁴⁵

30 büyükşehir belediyesinde il özel idareleri kaldırılırken il özel idare sayısı 81'den 51'e düşürülür. Kaldırılan il özel idarelerinin yerine bu illerde, valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurulur. Kalkınma çalışmaları ve kamu harcamaları yanında kamu ve özel yatırımların yönlendirilmesi, vilayetin tanıtılması, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordine edilmesi ve yönetilmesi, ildeki bütün kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetleri arasında koordinasyon sağlanması ve denetleme görevleri bulunan bu merkezlere valiler başkanlık edecektir.

Ayrıca, genel bütçe vergi gelirlerinin % 0,25'li kısmı nüfus da dikkate alınarak bu merkezlere aktarılacaktır⁴⁶

Büyükşehir Belediyesinin görev ve sorumluluklarını kısaca şöyle özetleyebiliriz:⁴⁷

- a) İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.
- b) Çevre planlarına uygun nazım imar planları hazırlamak ve uygulamak.

44. 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" (2012), <http://www.resmigazetesi.gov.tr/main.aspx?homete=http://www.resmigazetesi.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.htm> .

45. Ömer Faruk Tekin, "Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği", *Dumlupınar Üniver sit esi Sosyal Bilimler*, sayı 55 (2018): 89-90 , <http://dergipark.gov.tr/download/article/428724> .

46. Tekin, 90.

47. "5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu" (2004) , <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5216.pdf> Buradaki maddeler ilgili yasa ve 6360 sayılı yasanın incelenmesi sonucu oluşturulmuştur.

43. Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, 161

- c) İşyerlerine ruhsat vermek ve denetlemek.
- d) Belediye Kanunu'nun 69. ve 73. Maddesi uyarınca düzenlemelerde bulunmak: arsa ve konut üretiminde bulunmak ile kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarına dair düzenleme yapmak bu maddelerin başlıklarıdır.
- e) Büyükşehir ana ulaşım planını hazırlamak, uygulamak. Kısaca ulaşım ile ilgili her türlü detayı düzenlenmek ve uygulama k.
- f) İlçe belediyelerinin de ulaşım ile ilgili (yollar, duraklar, kaldırımlar vs) konularında planlar hazırlamak ve uygulamak.
- g) Coğrafi ve kent bilgisi sistemini kurmak.
- h) Sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda ekolojik dengenin korunmasına dönük önlemler almak, düzenlenmeler yapmak
- i) Donatı alanlara dair plan hazırlamak ve uygulamak.
- j) Sosyal ve toplumsal gelişime dönük faaliyetleri desteklemek, örneğin amatör spor kulüplerinin desteklenmesi.
- k) Sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinin nitelikli verilmesine dönük çalışmalar yapmak.
- l) Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına dönük önlemler almak.
- m) Fiziki alt yapının imarının sorumluluğunu üstlenmek.

İlçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları ise büyükşehir belediyesine verilen görevler dışında kalan görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmaktır.

5.1.1. Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye başkanının görev ve sorumlulukları:

- a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

- c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
- d) Belediyeye verilen görev ve hizmetleri etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak.
- e) Belediyeye bağlı kuruluşların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesini sağlamak, bütçe ile ilgili tüm düzenlemeleri yapmak.
- f) Yetkili organların kararını almak suretiyle büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak.
- g) Belediye personeli atamak.
- h) Gerektiğinde nikah kıymak.
- i) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak.

5.1.2. Büyükşehir Belediyesi Meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur. Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir. Benzer şekilde ilçe belediye meclisleri ise belediye kanunu hükümleri usulüne göre işler.

İhtisas komisyonları, büyükşehir belediye meclisi üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşur. İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

5.1.3. Büyükşehir Belediyesi Encümeni

Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

5.2. Belediyeler

5393 sayılı kanun kapsamında belediyeler:⁴⁸

“Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanır.⁴⁶ Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

Belediyelerin Yetki, Görev ve Sorumlulukları:

- a) Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.
- b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- d) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletmektir; kaynak sularını işletmek veya işletmektir.
- e) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araç-

ları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletmektir.

- f) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.
- g) imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar ; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75' inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım nikah, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırmak. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.
- h) Eğitim ve sağlık kurumlarının fiziki koşullarının iyileştirilmesine dönük her türlü desteği verebilir. Sporun desteklenmesine dönük yerel kulüplere spor malzemelerinden nakdi desteğe kadar birçok kalemde destek sunabilir.

5.2.1. Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Görev ve sorumluluklarını şöyle sıralayabiliriz:

- a) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

48. 5393 Sayılı Belediye Kanunu Bu bölüm ilgili yasa referas alınarak hazırlanmıştır.

- b) Belediyeyi devlet dairelerinde temsil etmek, meclise ve encümene başkanlık etmek ve alınan kararları uygulamak, belediye personeli atamak, belediyeye bağlı kuruluş ve işletmeleri denetlemek, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- c) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.

5.2.2. Belediye Meclisi

Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur.

İhtisas Komisyonları, belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir. İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. 11 ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plan ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır. Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. Bu anlamıyla yerel siyasetin dinamiklerini içermesi açısından önemlidir. Fakat söz haklarının olmaması karar alma sürecini sorunlu hale getirmektedir. Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.

5.2.3. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

- a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,
- b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir.

5.3. İl Özel İdareleri⁴⁹

1987 yılında çıkarılan 3360 sayılı "İl Özel İdaresi Kanunu" 2005 yılında 5302 sayılı "İl Özel İdaresi Yasası'nın çıkarılmasıyla değişir. 5302 sayılı kanun kapsamında il özel idareleri «İl halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanır.

İl özel idareleri il genel meclisi, il encümeni ve vali organlarından oluşur. Görev alanı il sınırlarıdır.

İl Özel İdarelerinin Yetki, Görev ve Sorumlulukları:

İl özel idaresi mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;

- a) Gençlik, spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskan, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve

49. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu" (2005) , <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf> Bu bölüm ilgili yasa referans alınarak hazırlanmıştır.

orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde ,

- b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir.

5.3.1. Vali

Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Valinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) İl özel idaresi teşkilatının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilatını sevk ve idare etmek, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) İl özel idaresini stratejik plana uygun olarak yönetmek, stratejiye uygun bütçe oluşturmak ve faaliyetleri organize etmek.
- c) İl özel idaresini devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- d) İl encümenine başkanlık etmek.
- e) İl özel idaresinin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- f) İl özel idaresinin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- h) İl genel meclisi ve encümen kararlarını uygulamak.
- i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak.
- j) İl özel idaresi personelini atamak.
- k) İl özel idaresi, bağlı kuruluşlarını ve işletmelerini denetlemek.
- l) Şartsız bağışları kabul etmek .
- m) İl halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.
- o) Kanunlarla il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

5.3.2. İl Genel Meclisi

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur. İl genel meclisinin:

- a) Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak,
- b) Bütçeyi düzenlemek,
- c) İl çevre düzeni planı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar planlarını görüşmek ve karara bağlamak,
- d) Taşınmaz mallarla tüm işleri yürütmek,
- e) Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek,
- f) İl özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek,
- g) Diğer mahallı idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek gibi görev ve sorumlulukları vardır.

İhtisas komisyonları, il genel meclisi, bir yıl görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Plan ve Bütçe ile İmar ve Bayındırlık komisyonları en çok yedi kişiden meydana gelir.

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. Eğitim , kültür ve sosyal hizmetler komisyonu , imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plan ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur .

Yerel siyasetin dinamiklerinden olan kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komis-

yonlarda görüşüldükten sonra il genel meclisinde karara bağlanır. Görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi için komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere il genel meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Denetim komisyonu, il genel meclisi, her yılın ocak ayında yapılacak toplantısında il özel idaresinin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile hesap ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az, beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. Komisyon işlerinde gerekli görüldüğünde uzman kişilerden yararlanır.

5.3.3. İl Genel Encümeni

İl encümeni valinin başkanlığında, genel sekreter ile il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ve valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşur. Valinin katılmadığı encümen toplantısına genel sekreter başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak, ilgili birim amirleri vali tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir. İl encümeni:

- a) Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek,
- b) Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak,
- c) Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek,
- d) Belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek gibi görev ve sorumlulukları vardır.

5.3.4. Köy ve Mahalle Muhtarlığı Koy Kanunu⁵⁰

1924 yılında 442 sayılı “Köy Kanunu” kabul edilir. 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanunla birlikte, büyükşehir belediyesi sınırları il sınırları olarak kabul edilir ve köy statüsündeki yerleşim birimleri mahalleye dönüşür. 6360 sayılı kanun kapsamı dışındaki yerel yönetim alanında köy kanunu geçerliliğini devam ettirir. 442 sayılı kanun kapsamında köy 2000’den aşağı nüfusa sahip cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanların bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte oluşturduğu yerleşim birimi olarak tanımlanır.

Kanunun 24. maddesinde köy muhtarının ve ihtiyar meclisinin seçilme yolu tanımlanır. İlgili maddeye göre:

“Her köyde bir köy derneği, bir köy muhtarı, bir de ihtiyar meclisi bulunur. Köyde 24’üncü maddeye göre köy muhtarını ve ihtiyar meclisi azalarını seçmeğe hakkı olan kadın ve erkek köylülerin top/anmasına köy derneği derler. Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azaları doğrudan doğruya köy derneği tarafından ve köylü kadın ve erkekler arasından seçilir. Köy muhtarı ihtiyar meclisinin başıdır.”

Zorunlu olarak köyün imamı ile muallimi veya başmuallimi ihtiyar meclisinin azasıdır. Köyün sınırı içinde köye ve köylüye ait işleri yapmak ve yaptırmakla yükümlü olan muhtar ve ihtiyar meclisidir.

Muhtarın görev ve sorumlulukları devlet ve köy işleri olarak ikiye ayrılır:

- a) Köy ile ilgili her türlü kanunu köylüye bildirmek ve kanunların işlemlerini sağlamak.
- b) Köy içinde dirlik ve düzen sağlamak.
- c) Sağlık hizmetlerinin uygulanmasını sağlamak.
- d) Köyün nüfus kayıt işlerini düzenli sürdürmek ve gerekli kurumlarla iş birliği yapmak.
- e) Askerlik ve hukuki süreçlerle ilgili yapılması gereken işleri yürütmek.
- f) İhtiyar meclisi ile birlikte hukuki süreçlerle ilgili işleri organize

50. 442 Sayılı Köy Kanunu", Pub. L. No. 442 (1924), htt p:/ / www.mevzuat.gov .tr / MevzuatMetin / 1.3.442.pdf

Bu bölüm ilgili kanun referans alınarak hazırlanmıştır .

etmek ve uygulamak.

- g) İhtiyar meclisi ile birlikte köy işleri için harcanacak parayı topladıktan sonra harcamak. İçin emir vermek.
- h) Köy işlerinde hem davacı hem hasım olarak mahkemede bulunmak ve isterse mahkemeye diğer birini yerine (vekil) göndermektedir.

İhtiyar Meclisinin görevleri

- a) Düzenli toplantılar yaparak köyde yapılacak işleri ve nasıl organize edeceğine karar verir.
- b) Tarlası olmayanlar için köyün kullanılmayan arazisinden gerekli olduğu kadarıyla satın almaya karar verir. Bedelini köy sandığına ödemek mecburiyetindedir.

Mahalle Muhtarlığı⁵¹

Muhtarlık kurumunu 1944 yılında kabul edilen 4541 sayılı kanun düzenler. “Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun” kapsamında mahallelerin kurulması ve yönetilmesi Belediye Kanunu’nun 98. maddesine göre şekillenir. 9 maddeye göre mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir. “Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.⁵²” Belediye, mahallenin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bütçe imkanları doğrultusunda destek verir.⁵²

4541 sayılı kanuna göre mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti, bir muhtar ile dört azadan teşekkül eder ve heyetin dört yedek azası vardır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetinin görev ve sorumlulukları:

- a) Nüfus Kanunu’na göre belgelerini vermek
- b) 1111 numaralı Askerlik Kanunu’na göre gençlerin askerlik işlerini

organize etmek.

- c) 1525 numaralı Şose ve Köprüler Kanunu hükümlerine göre yol vergisi düzenlemelerini hazırlamak.
- d) 1086 numaralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre mahallenin hukuki işlerine yardım etmek.
- e) 1412 numaralı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre mahalle sakinlerinin hukuki işlemlerinde gereken meblağın yatırılması konusunda fakir olduklarına dair ilmühaber belgesi hazırlamak.
- f) Hayvan sirkatinin men’i hakkındaki kanun hükümlerine göre hayvanını satmak isteyen ilmühaber belgesi vermek vb...
- g) 797 numaralı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu hükümlerine göre ölüm vakalarını ilgili birimlere haber vermek ve evrak düzenlemek.
- h) Tahsili Emval Kanunu mucibince yapılacak hacizlerde hazır bulunmak ve borçlarını tediye temerrüt edenlerin mali iktidarları olup olmadığına dair ilmühaber vermek.
- i) 1580 numaralı Belediye Kanunu hükümlerine göre intihap encümeni teşkili için, belediyeler tarafından istenilecek kimseleri seçmek.
- j) Tedrisatı iptidaiye kararnamesi hükümlerine göre her yıl okul açılmadan on beş gün evvel semtin bağlı bulunduğu ilkokulun başöğretmeni ile birlikte mahalle hududu içinde oturan ve mecburi öğrenim yaşında olan çocukların bir cetvelini tanzim ederek mühürlemek ve bu cetvelde adları yazılı çocuklardan okula devama mecbur olanları bu müddet içinde velilerine bildirmek ve devamsızlıkla ilgili her türlü tebliğ ve takiplere tavassut etmek.
- k) 2613 numaralı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu ile 2644 numaralı Tapu Kanunu hükümlerine göre: Ferağ ve intikal ve kayıt işlerine ait ilmühaber ve vesikalar vermek ve meskenlere girerken hazır bulunmak.
- l) Yardıma muhtaç olanlara fakirlik ihtiyaç ilmühaberleri vermek.
- m) Mahallede sakin olanlar hakkında resmi müesseselerce istenilen hüsnühal varakalarını tanzim ve ikametgâh senedi tasdik etmek.
- n) Cumhurbaşkanınca, halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve amme hizmetlerini kolaylaştırmak üzere karar altına, alınacak işlerden o mahalleye taallük eden kısımları tatbik etmek.

51. Bu bölüm ilgili yasa referans alınarak hazırlanmıştır.

52. “4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun” (1944) .

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.4541.pdf>.

6. Kent Konseyleri⁵³

Kent Konseyinin Kuruluş Amacı Nedir?

Kent Konseyi, Türkiye’de yerel düzeyde katılımcı demokrasiyi geliştirmek için oluşturulan bir örgütlenmedir. Bu yaklaşım, temsili demokrasinin ötesine geçerek siyasal ve yönetsel çevrenin dışında kalan kişilerin ve örgütlerin politika sürecinde söz hakkı olmasını sağlamaktadır. Yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik katılımcı eylem planlaması süreci niteliğindeki Yerel Gündem 21 uygulamaları çerçevesinde, Temmuz 2005’te yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile Kent Konseyleri’nin kurulması zorunlu hale getirilmiş ve Ekim 2006 tarihinde de Kent Konseyi Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından katılımcı demokratik yerel yönetim uygulamalarının en başarılı örneklerinden kabul edilen Türkiye YG-21 Programının başarısının arkasında Kent Konseyleri vardır. Kent Konseyleri yerel paydaşları bir araya getirerek tüm kenti kucaklayan bir ortak akıl oluşmasını sağlayan bir modeldir. Kuruluş amaçları; “kent yaşamın da kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmektir. Yerel yönetimin, meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu bir yapıdır.

53. Bu bölüm Prof . Dr . Canan Balkır tarafından kaleme alınmıştır .

Yasal Çerçeve

Kent Konseyleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76’ncı maddesi ve 8 Ekim 2006 tarih ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği ile 6 Haziran 2009 tarihli ve 27250 sayılı “Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’e dayanarak kurulmuş yapılardır.

Yönetmelik’te kent konseylerinin, Yönetmeliğe aykırı olmamak şartıyla yönerge (tüzük) çıkarabilecekleri ifade edilmektedir.

Kent Konseyi Nasıl Kurulur?

Kent konseylerinin belediye teşkilatı bulunan yerlerde mahalli idareler genel seçimlerini izleyen 3 ay içerisinde Yönetmeliğin 8. maddesinde belirtilen üyelerin katılımıyla oluşturulacağı belirtilmektedir. Kent konseyinin ilk toplantısı belediye başkanının çağrısı ve başkanlığı altında gerçekleştirilir.

Genel Kurulda Kent konseyi üyeleri, Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, Belediye başkanı veya temsilcisi, Sayısı 10 ‘u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30’unu geçmemek ve 20’den az olmamak üzere kendi aralarından temsilcileri, Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci, Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin , baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri, Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi’nden oluşmaktadır.

Kent Konseyinin Organları Nelerdir?

Kent Konseyinin organları, Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Meclisler ve çalışma grupları ile Kent Konseyi Başkanından oluşmaktadır. Genel kurul, kent konseyinin en yetkili organı olup, her yıl ocak ve eylül aylarında en az iki kez toplanmak zorundadır. Yürütme kurulu, genel kurul

tarafından birinci dönem için iki(2), ikinci dönem için üç (3) yıl görev yapmak üzere seçilen ve meclis başkanlarının da yer aldığı en az yedi

(7) kişiden oluşur. Yürütme kuruluna kent konseyi başkanı bulunmaması halinde yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder.

Kent Konseyleri Kadın Meclisi, Gençlik Meclisi, Engelli Meclisi ve Çalışma Grupları/ Komisyonları ile faaliyetlerini sürdürürler. Bazı Kent konseylerinin Çocuk Meclisi ve Muhtarlar Meclisi gibi kentin sorunlarına ve/veya önem verdiği konulara yönelik Meclisleri de vardır. Meclislerin kurulmasında herhangi bir yasal sınırlama yoktur. Meclislerin ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurulca belirlenir. Meclislerde ve çalışma guruplarında oluşturulan görüşler, kent konseyi yürütme kurulunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulur.

Kent Konseyinin Görevleri Nedir?

Kent Konseyi, kentteki tüm Sivil Toplum Kuruluşlarına şemsiye görevi yapmakta, sivil toplumun taleplerini kadın, genç, engelli, çocuk meclisleri ve farklı çalışma grupları ile Belediye Meclisi'ne iletmektedir. Belediye Kanunu Md. 76'a göre Kent konseyinde oluşturulan görüşler Belediye Meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Ancak bu kararların belediye meclislerini bağlayıcılığının olmaması nedeniyle , kararların hayata geçirilmesinde belediye başkanlarının kişisel çabalarının önem kazanmaktadır. Katılımcı demokrasi açısından asıl istene n, Belediye meclislerinde kent konseyi kararlarının görüşülmesi zorunlu hale getirilmesidir.

Kent Konseyinin görevleri arasında kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak, yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek, kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek, yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek ve sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmaktır. Kent Konseylerinin aynı amaçları paylaşan Sivil Toplum Kuruluşları

ve yerel yönetim ile yakın çalışması gerekmektedir.

Kent Konseylerinin Sorunları Nelerdir?

1. Kent konseylerinin en önemli sorunu tüzel kişiliğinin olmaması ve buna bağlı olarak mali özerkliğinin bulunmamasıdır. Kent konseyleri yönetmeliğinde; *“Belediyeler kent konseylerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle aynı ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar”* denmektedir. Bu madde ile kent konseyleri, belediyelerin bir uzantısı veya ona bağlı bir kuruluş görünümünden kurtulamamaktadır. Ayrıca, Kent konseyinin sekretarya hizmetlerinin de ilgili belediye tarafından önerilecek ve yürütme kurulu tarafından kabul edilecek görevliler tarafından yerine getirilmesi, bu imajı desteklemektedir. Çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışının gelişebilmesi için Kent Konseylerinin tüzel kişiliğinin olması gereklidir.
2. Diğer bir sorun ise Kent Konseyinin faaliyetlerine halkın çoğunun katılım konusunda fazla istekli olmamasıdır. İnsanları doğrudan etkilemeyen genel ve soyut meseleler üzerinde halkın katılımını sağlamak son derece zordur. Fakat Kent Konseyinin yaptıklarının hayatlarını olumlu etkilediğini gördükçe, halkın katılımı artmaktadır.
3. Kent Konseyleri partiler üstü çalışma ilke ve pratiğine sahip olmaları gerekirken, bu konuda sorun yaşandığı örnekler vardır. Kent Konseyi yönetmeliğinde Kent Konseyinin oluşumunda Belde teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri dahil edilerek, katılımı tüm siyasi görüşlere açık tutsa da, bütçenin bağlı olduğu Belediyenin Başkanının siyasi kimliği nedeniyle Kent Konseylerinin, partiler üstü davranmaları kolay değildir.

7. Yerel Yönetim Seçimlerinde Aday Adaylık Koşulları ve Başvuru Süreci

Mahalli İdareler seçimi adaylık koşullarını düzenleyen kanunlar 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'dur. Ayrıca Yüksek Seçim Kurulu'nun seçim öncesi yayınladığı kararlar bu sürecin işletilmesinde başvuru kaynaklarıdır.

2972 sayılı kanunun 10. Maddesine göre yurttaş olarak aday olabileme hakkı tanımlanır: "Anayasa ve Kanunlarda yazılı şartlara uygun olarak, seçilme yeterliğine sahip olan her vatandaş, bir siyasi parti listesinden veya bağımsız olarak, il genel meclisi üyeliğine, belediye başkanlığına veya belediye meclisi üyeliğine adaylığını koyabilir."⁵⁴

Kanunun 9. maddesinde ise adaylık koşullarına dair bilgi yer alır. "2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11. maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla, on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşsı belediye başkanlığına, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilir."⁵⁵ 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nda aday olmayı engelleyen ise şartlar şöyle sıralanmaktadır:

- a) İlkokul mezunu olmayanlar,
- b) Kısıtlılar,
- c) Askerlikle ilişkisi olanlar,
- d) Kamu hizmetinden yasaklılar,
- e) Taksirli suçlar hariç, toplam bir yıl veya daha fazla hapis veya

54. 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun" (1984), 6321. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2972.pdf>.

55. 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 6320.

süresi ne olursa olsun ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar,
f) Affa uğramış olsalar bile;

1. (Değişik: 2/1/2003-4778/15 md.) Basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar,
2. Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitabının, birinci babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etme suçundan mahkûm olanlar,
3. (Değişik: 2/1/2003-4778/15 md.) Terör eylemlerinden mahkûm olanlar,
4. Türk Ceza Kanunu'nun 536. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı eylemlerle aynı Kanunun 537. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında yazılı eylemleri siyasi ve ideolojik amaçlarla işlemekten mahkûm olanlar.⁵⁶

Mahalli İdareler seçimlerinde aday tespiti 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 37. maddesindeki hükümlere göre yapılır. Ancak; 2820 sayılı Kanunun 37 ila 51. maddelerinde adı geçen "Yüksek Seçim Kurulu" yerine "ilçe seçim kurulları", "siyasi parti genel başkanlığı" yerine "siyasi parti ilçe başkanlıkları", keza büyük şehir belediyelerinde de il seçim kurulları, siyasi parti il başkanlıkları bu işlemleri yaparlar.⁵⁷

İlgili yasalarda adaylık koşulları, adayların belirlenmesi ve YSK süreçleri şu şekilde işler:⁵⁸

Siyasi partiler aday belirleme sürecini, YSK ve ilgili kanunlara dayanarak oluşturulmakla birlikte kanunlarla çelişmemek koşuluyla kendi kriterlerini de belirleyebilir. Milletvekilleri, belediye başkanları, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile muhtarlar mahalli idare

56. "2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu", 1983, 5821-22 , <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>.

57. 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 58. Burada bahsedilenler ilgili yasalara dayanarak hazırlanmıştır.

reler seçimlerinde adaylıklarını koyabilmek veya aday gösterilebilmek için görevlerinden istifa etmek zorunda değildirler. Diğer adaylıklarda istifa zorunlu dur.

Mahalli idare seçimlerinde siyasi parti adaylarından parti genel merkez yetkili organlarınca belirlenecek miktarda başvuru aidatı alınabilir. Bu aidatın miktarı en yüksek devlet memurunun brüt aylığını geçemez. Belediye başkanlığı için bağımsız aday olanlar hakkında 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 21. maddesinin 2. fıkrası ile 41. maddesi hükmü kıyasen uygulanır. Seçim sonucunda belediye başkanlığına seçilen adaya aldığı oy miktarına bakılmaksızın alınan teminat iade olunur.

Siyasi partilerin ilçe idare kurulları, seçime katılacakları çevrelere ait aday listelerini ilçe seçim kurullarına, alındı belgesi karşılığında teslim ederler. İlçe seçim kurulları geçici aday listelerini mahallinde alışılmış usullerle ilan ederler. Büyük şehirler için siyasi partilerin il idare kurulları, belediye başkanı adaylarını alındı belgesi karşılığında yine belirlenen süre çerçevesinde il seçim kuruluna verirler. Bağımsız adaylar da il seçim kuruluna başvururlar. İl seçim kurulları geçici adayları mahallinde alışılmış usullerle ilan ederler.

Bağımsız adaylar, -il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığına bağımsız olarak adaylığını koymak isteyenler- seçime katılacakları seçim çevresinin bulunduğu ilçe seçim kurulu başkanlığına, bu kanunun adaylık için aradığı şart ve vasıfları haiz olduklarını belirten bir dilekçe ile başvururlar. Bağımsız adaylar Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen ön seçim tarihine kadar adaylık için başvurabilirler. İlçe seçim kurulları, bağımsız adaylara ilişkin listeleri de ait olduğu seçim çevresinde geçici listeler halinde alışılmış usullerle ilan ederler. Bağımsız adaylık için başvuranlar, en yüksek derecedeki devlet memurunun brüt aylığı kadar parayı ilgili mal sandığına yatırarak makbuzunu başvurma belgelerine eklerler. Bu miktar hazineye irat kaydedilir.

İlçe seçim kurulları, kendi seçim çevrelerinin adayları hakkında, yapacakları inceleme sonucunda bu kanunda yazılı adaylık şartlarında noksanlık veya aykırılık bulunduğunu görürlerse, durumu geçici ilan tarihinden itibaren iki gün içinde ilgili adaya ve siyasi partilerin ilçe başkanlıklarına bildirirler.

İlgili aday veya mensubu olduğu siyasi parti, bu bildirim üzerine en geç iki gün içinde il seçim kuruluna itiraz edebilir. İl seçim kurulu bu itirazı en geç iki gün içinde kesin karara bağlar. İtirazı reddedilen bağımsız aday seçime katılma hakkını kaybeder.

Siyasi parti adayları hakkında 14. maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. Adaylık kesinleştikten sonra, ilçe seçim kurulları, bütün adayları oy verme gününden önceki,

20. gün ilan eder. Adayların ilanından sonra, adaylıktan istifa, seçim sonuna kadar nazarı itibaren alınmaz. Ancak, bu gibiler seçilmiş bulunurlarsa, istifaları hüküm ifade eder ve yerlerine kendilerinden sonra gelenler seçilmiş sayılırlar. Ölüm halinde de aynı şekilde hareket edilir.

Muhtarlık için YSK'ya başvuru gerekmemektedir. Muhtar, ihtiyar heyeti ve azaları adaylığı için herhangi bir kuruma müracaat gerekmez. Oy pusulası beyaz bir parşömenin 1/4 büyüklüğüne muhtar adayları hangi mahalleden veya köyden aday oluyor ise oy pusulasının üst kısmına onu belirtir, alt kısmına kendi isimlerini yazmaları gerekmektedir. Oy pusularını seçim mahallindeki sandık başkanlarına teslim ederler. İhtiyar heyeti azaları da hangi mahalleye veya köye aday oluyorlar ise o yerin ismini oy pusulasını üzerine ve altına da 4 aza ismi yazmaları gerekmektedir.

8. Etkili ve Güvenilir Kampanya Teknikleri ⁵⁹

Yerel ya da genel seçimler öncesinde seçmenlerin oy verme davranışını yönlendirmek amacıyla -belli bir takvim içinde- planlanmış etkinliklere siyasi iletişim diyoruz.

Akademisyenlerin bir bölümü siyasi iletişimi ürün ya da markaların pazarlanması gibi “fikirlerin, “siyasi parti programının ya da “liderlerin pazarlanması olarak değerlendirirler. Bunun nedeni, siyasi iletişimde de kitle iletişim araçlarının tümünden ve ücret ödeyerek yararlanılmasıdır.

Son birkaç seçim de, siyasal iletişim kampanyalarında geleneksel kitle iletişim araçları kadar dijital araçlar ve sosyal medya da kullanılmıştır ve önümüzdeki dönemlerde yürütülecek siyasi iletişim kampanyalarında dijital iletişimin rolünün daha da artacağı öngörülmektedir.

8.1.Siyasal İletişim Yöntemleri

A) Geleneksel Yöntemler

1. Reklam kampanyası
2. Halkla ilişkiler
3. İl, ilçe, mahalle, köy ziyaretleri
4. Radyo-tv konuşmaları

B) Yeni siyasi kampanya araç ve yöntemleri

1. Dijital medya (Yerel ya da Ulusal com.trler, bloglar, forumlar)

59. Bu bölüm, Necla Zarakol tarafından kaleme alınmıştır

2. Youtube
3. Sosyal medya
4. Mobil iletişim araçları

8.2.Yerel Kampanyalarda Kullanılabilecek Yöntemler

A) Mikro kampanya

1. Yüz yüze iletişim: Ev ve esnaf ziyaretleri, toplu buluşmalara katılım
2. Mektupla iletişim, broşür/flyer dağıtımı
3. Afiş, poster

B) Yurttaş gazeteciliği

1. Mahallede ya da köyde haber değeri taşıyan olayları sahiplenme, kitle iletişim araçlarına ulaştırma

C) Sorunların çözümünde önderlik

1. Dinleme, anlama ve çözüm yolu araştırma (katılımcı model)
1. Sorunları çözüm önerileriyle birlikte ilgili kurumlara ulaştırma
3. Çözüm için sosyal medyada kampanya başlatma (change .org)
4. Ortaya çıkan çözümleri de paylaşma

8.3. Yerel Seçimlerde Nasıl Başarılı Olacağız?

Milletvekili adayları genel seçimlerde kendileri ne kadar çalışırlarsa çalışsınlar, üyesi oldukları partinin kampanya başarısının içinde değerlendirilirler. Partilerin yönetimlerince belirlenen listelerde adayların kişisel çabalarının etkisi ancak kritik sıraya konduklarında fark yaratır. Örneğin, bir siyasi parti güçlü olduğu bir ilden 10 milletvekilinden beşini çıkardıysa, bir sonraki seçimde o partinin listesinde dördüncü sıradan sonra konulan adayların çok çalışması gerekir.

Buna karşılık yerel seçimlerde partiden çok kişiler önem taşır. Bu yüzden de yerel seçimlere çok az zaman kala adaylar ortaya çıkar. Partilerin adaylarını erkenden açıklamalarının sebebi yıpratılmalarını ön-

lemektir. Buna karşılık kısıtlı zaman dilimi adayların kendilerini anlatmalarına yeterli olmamaktadır.

Yerel seçimlerde de büyükşehir, şehir ve ilçe belediye başkanlarının seçiminde bağlı oldukları partinin önemi büyüktür. Fakat, belediye meclisi üyelikleri ve muhtarlıklar bireysel çalışmayla başarıya ulaşabilecek makamlardır.

Belediye meclisi üyeliğine seçilmek ya da mahallenizde muhtar olmak istiyorsanız hangi yolla ilerlemelisiniz?

Önce Kadın-Erkek Konusu:

Son on yılda karşımıza “ince yetenekler” diye bir kavram çıkmaktadır. Bu kavram İngilizcedeki “soft skills” sözcüklerinin karşılığı ama henüz tam anlamıyla oturmamıştır. Bazıları bunun yerine “beşerî ilişkiler” sözcüğünü kullanıyor, bazen de EQ, yani duygusal zekâ olarak adlandırılıyor. Belki de bu kavramın karşılığı olarak sosyal beceri sözcüğü daha iyi oturmaktadır. Kadınlar doğal olarak bu kavramın içinde daha fazla yer doldurmaktalar.

Dolayısıyla yerel düzeyde yapılacak kampanyalarda en etkili yöntem yüz yüze iletişim için gerekli sosyal beceriler şunlar olmalıdır;

1. İletişim becerisi: İletişim karşılıklı bir eylemdir. Dolayısıyla iki taraf birbirini dinlemeli, dinlerken öğrendiği bilgilerle iletişimi geliştirmelidir. Komşunuzun mahalleye ilgili en büyük sorunu ne? Empati kurun ve söz edilen sorunun karşınızdaki kişiyi ne kadar etkilediğini anlamaya çalışın. Bazen bu açıklamayı abartılı bulabilirsiniz ama bu görüşünüzü belirtmeyiniz.
2. Karar alma: Adım atmadan önce plan yapmalısınız. Örneğin ev ziyarete hangi apartmandan başlamalısınız? Tanıdığımız birinin yaşadığı apartmandan başlamak iyi ya da kötü olabilir. Deneyip kararınızı değiştirecek zamanınız olmayabilir.
3. İşinizi severek yaptığınızı karşınızdakine göstermelisiniz. İnsanlar çözüm üretmeye hevesli insanlardan etkilenirler.
4. Kararlı ve lider duruşu sergilemelisiniz. Dinlediğinizden öğrendiğinizi nasıl yöneteceğinizi o sırada gösterirseniz, karşınızdaki güven duyacaktır.
5. Etik değerleriniz olduğunu bilsinler, kapı açıldığında içeri davet alırsanız, evin alışkanlıklarına dikkat etmelisiniz, yaşlıya hür-

met, çocuklara şefkatle yaklaşım, temizliğe özen vs.

6. Gözlem ve uyum sağlama: Karşılaştığınız olayların hemen içine girmeyin, bir süre gözlemleyip analiz ettikten sonra tavrınızı belirtin .
7. Sorumluluk: Herhangi bir konuda sorumluluk almaya hazır olduğunuzu bilsin karşı taraf. Söylemek yetmeyebilir sorunun çözümüne katkı vermeye gönüllü olun ve başladığınız işi mutlaka bitirin.
8. Takım çalışması yapın, sizinle birlikte görev almaya hazır olduğunu hissettiğiniz kişilerle hemen ilişki kurun, ekibinize alın.
9. Zamanı doğru kullanın, ziyaret ettiğiniz insanların da zamanının değerli olduğunu hesaba katın.
10. Yaratıcılık: karşılaştığınız problemleri klişe yöntemler yerine farklı yöntemlerle çözmeye çalışın.
- 11 . Ev ziyaretlerinizde elinizde bir defter bulunsun, dinlediğiniz sorunları not alın ve çözebileceğiniz sorunlar için vaade bulunun.
12. Yapılacak işleri not edin ve her gün en az 3 önemli görüşmeyi tamamlamak için kendinize söz verin, bir tane de önemli iş halledin.

Bunlar yüz yüze görüşmeler için gereken beceriler.

Aslında sosyal beceriler dediğimiz zaman sayılan kavramlar farklıdır, bunların bir kısmı yukardaki listede zaten var, diğerlerinin içinden de istediklerinizi alabilirsiniz.

- Stratejik düşünme
- Liderlik
- Empati
- Sadakat
- Dürüstlük
- Coşku
- Güvenilirlik
- Etkileyici dış görünüm
- Kişisel saygı
- Mizah anlayışı
- Stres altında da kontrolünü korumak
- Motivasyon
- Adaptasyon

- İletişim becerisi
- Kültürel duyarlılık
- Planlı çalışabilmek
- Girişimcilik
- Genel kültür
- Takım çalışması ve
- Sorun çözebilme

Sosyal Medyayı Etkin Kullanabilmek

Sosyal medyayı kampanya için kullanırken, net mesajlar içeren metinler oluşturulmalıdır. Ayrıca metnimizi paylaşabilmek için (hashtag kullanımı) anahtar kelimeler gerekmektedir. Eğer takip edilmek isteniyorsa, etkili kullanıcıları takip etmek de gerekmektedir.

Görsel kullanımı çok önemlidir, az yazı çok görsel sosyal medyanın temel kuralıdır. 280 karakterlik tweet, 1 dakikalık videolar sanılandan çok daha etkilidir. Eğer birden fazla sosyal medya yöntemi kullanılıyorsa (facebbok, twitter, instagram, youtube) bunların bütünsel bir anlayışla birbirine bağlı yönetilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin 5.'si toplumsal cinsiyet eşitliği (toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi) ile ilgilidir. Bu bağlamda, kadınların seçimle ve atamayla gelinen tüm karar alma mekanizmalarında eşit temsil edilmesi demokratik bir hak ve sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilmez unsurudur.

Kadınların eşit biçimde kent haklarından yararlanabilmesi ve eşitlik politikalarının pratiğe dönüşebilmesi için;

- Kadınların ulaşım, eğitim, sağlık, güvenlik gibi kentsel hizmetlerden eşit biçimde yararlanabilmesinin sağlanması
- Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme çalışmalarıyla kaynakların eşitlikçi biçimde dağıtılmasının sağlanması
- Eşitlik için zihniyet değişikliği ve farkındalık yaratma çalışmaları yapılması
- Kadınların yerel yönetimlere aday olması çok önemlidir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların hayata geçmesi ve hizmetlerin kadın bakış açısıyla planlanması, kadının yerel yönetimlerde temsil oranlarının artması ile mümkündür.

Biliyoruz ki yerel olan siyasaldır. Yerel siyaset kadınlarla birlikte dönüştürülebilir ve demokratikleştirilebilir...

Kadınlar kendi güçlerine güvenmeli, özgüvenlerini geliştirmeli ve özellikle de siyasal alana olan ilgilerini arttırmalı, hangi siyasi partiye kendilerini yakın hissediyorlarsa o partide aktif olarak çalışmalı ve iddialarını ortaya koymalıdır. Çünkü bizim pratikte de gördüğümüz şey şudur: Kadınlar sadece seçmek değil seçilmek ve yönetmek istiyorlar. Ve kadınlar karar alma mekanizmalarında eşit temsil edilse dünya daha farklı ve daha güzel bir dünya olacaktır.

2019 Yerel Seçim kampanyamızı da oluşturan mesajlarımız:

Kadın Yoksa Adalet Yok! Kadın Yoksa Özgürlük Yok!

Kadın Yoksa Demokrasi Yok!

Aynı zamanda, “KADINLAR KADINLARI SEÇMELİ” diyoruz.

